РІК ЗАЛОЖЕНИЙ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, мані-ордери і чеки треба висилати на адресу „SVOBODA".

# СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXV. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., четвер 11-го жовтня 1917. Ч. 120. VOL. XXV. JERSEY CITY, N. J., Thursday, October 11, 1917. No. 120.

# КЕРЕНСЬКИЙ ВИЙШОВ З КРІЗИ ПОБІДНО.

## Новий коаліційний кабінет міністрів і „Тимчасова Рада російської републики".

## Ціла Росія поділена на 730 виборчих округів; Київ дістав 22 округи.

## Перший американський гарматний стріл на боєвім фронті у Франції.

## В РОСІЇ.

**Керенський осягнув цілковиту згоду між представниками демократії і буржуазії.**

ПЕТРОГРАД, 8. жовтня. — **По тригодинній нараді між членами правительства а відпоручниками демократичного конгресу і представниками буржуазії осягнено нині цілковиту згоду обох сторін у всіх спірних справах.**

Президент Керенський заявив, що правительство має намір приступити безпроволочно до утвореня нового коаліційного кабінету, щоби нове коаліційне правительство могло взяти ся сейчас до праці на підставі новоуложених принципів.

**Становище тимчасового парляменту супроти правительства.**

На тайнім засіданю тимчасового парляменту, який зістав покликаний до житя демократичним конгресом, Церетелі зложив звіт з переговорів, ведених з правительством і представниками буржуазії, які, як се він заявив, вповні годять ся на жаданя, поставлені демократичним конгресом і лише справа відповідальности правительства супроти тимчасового парляменту не зістала ще остаточно полагоджена.

**В склад парляменту має війти 120 представників недемократичних елементів.**

**Справу тимчасового парляменту полагоджено, вдоволяючи обі сторони.**

**Правительство має урядово покликати парлямент і його зорганізувати. В склад парляменту має війти 120 представників недемократичних елементів.**

**Парлямент має право інтерпелювати правительство, яке є формально і правно зобовязане давати на інтерпеляції відповіди.**

**Правительство не є перед парляментом відповідальне, але без довіря парляменту кабінет не може позіставати у своїм уряді.**

Справу відповідальности правительства перед парляментом порішив парлямент 109 голосами против 84 після прогнаня; 22 членів здержало ся від голосованя.

**Російське правительство зажадає від союзників ревізії договорів.**

**Церетелі подав до відома парляментови, що правительство зробило вдоволяюче приречене в справі скликаня в як найкоротшім часі конференції союзників в цїли переведеня ревізії дотеперішних договороів. На сїй конференції демократичні елєменти мають одержати місце і голос.**

**„Тимчасова Рада російської републики".**

ПЕТРОГРАД, 9. жовтня. — **Провізоричне правительство віднесло повну побіду над тимчасовим парляментом, покликаним до житя демократ. конгресом.**

**Церетелі, голова тимчасового парляменту, повідомив нині президента кабінету, Керенського, що парлямент цофнув свої попередні услівя щодо відповідальности правительства супроти парляменту і вповні годить ся на дорадчо-законодатний характер парляменту, як се було предложене в плянї правительства.**

**Тимчасовий парлямент одержить урядову назву „ТИМЧАСОВА РАДА РОСІЙСЬКОЇ РЕПУБЛИКИ". Ся рада буде відбувати постійно засіданя аж до скликаня установчих зборів. Рада буде мати право ставити питаня, але ніяких жаданя, давати проєкти щодо державних законів і розважати над справами, які правительство їй предложить.**

Цїлу програму для сеї організації має випрацювати правительство. Правдоподібно сам Керенський предложить програму на першім засіданю сеї ради.

В раді одержить буржуазія 120 місць і голосів.

**Новий коаліційний кабінет.**

**Президент Керенський проголосив слідуючу лїсту міністрів, які мають війти в склад нового коаліційного кабінету:**

**Керенський** — президент кабінету і головний комендант всіх російських військ;

**Терещенко** — міністер для заграничних справ;

**Бернацький** — міністер фінансів;

**Нікітин** — міністер внутрішних справ;

**Малянтович** — міністер справедливости;

**Прокопович** — міністер, поживи;

**Авксентієв** — міністер хліборобства;

**Гвоздєв** — міністер праці;

**Коновалов** — міністер торговлі і промислу;

**Кішкін** — міністер публичної помочи;

**Смірнов** — державний контрольор;

**Саласкін** — міністер просьвіти;

**Лїверовський** — міністер зелїзниць;

**Карташев** — міністер віроісповідань;

**Третяков** — президент собора;

**Ген. Верховський** — міністер війни;

**Адм. Вердеревський** — міністер маринарки.

Президент кабінету Керенський повідомив був вже в четвер членів нового кабінету про їх іменоване. Маслов, який мав бути міністром хліборобства, і Скобелев, який мав обіймити міністерство праці, на іменоване не згодили ся.

**Демократичний конгрес проти окремого мира.**

ПЕТРОГРАД, 9. жовтня. — **Президент демократичного конгресу видасть до народів в союзних державах відозву, взиваючи їх, щоби вони всіми силами протиділали змаганям до окремого мира з центральними державами.**

**У відозві говорить ся, що заключене окремого мира котринебудь зі союзників було би тяжким ударом для нової російської демократії.**

**Ціла Росія поділена на 730 виборчих округів. — Київ одержить 22 округи.**

ПЕТРОГРАД, 8. жовтня. — **Нині подано урядово до відома, що ціла Росія зістала поділена на 730 виборчих округів, з яких кождий буде вибирати посла на установчі збори.**

Петроград поділений на 20 округів, Москва 19, Кавказ 36, **Київ 22**, донська область 17 і т. д.

—o—

**Ґенеральний страйк на російських зелізницях.**

ПЕТРОГРАД, 8. жовтня. — **Ґенеральний страйк на російських зелїзницях розпочав ся нині о півночи.**

**З причини страйку наступив майже цілковитий застій в зелїзничім руху. Вимок становлять лише поїзди санітарні і військові. Всі особові поїзди, які відходили після розкладу їзди з Петрограду, відкликані.**

Страйк розпочав ся помимо погроз міністра внутрішних справ, Нікітина, що страйкуючі будуть потягнені до відповідальности за зраду держави. Міністер візвав телеграфічні і телефонічні уряди, щоби не пересилали розказів страйкерів.

Департамент зелїзниць подав нині до відома, що страйк має характер переходовий і є лише в части переведений. Богато льокальних зелїзниць є в руху, також рух на головних шляхах у Фінляндії не устав. З Петрограду в напрямі Москви не відійшов ані один поїзд.

**Головний комітет страйкуючих має намір проголосити у вівторок страйк на всіх льокальних зелїзницях, а в середу застановити також рух поїздів тягарових, коли правительство не сповнить їх домагань в справі підвисшения платні.**

**Побіда зелїзничих робітників.**

ПЕТРОГРАД, 9. жовтня. — **Страйк зелїзничих робітників приневолив правительство піднести з днем 1. жовтня платні, як сього домагали ся робітники.**

**Піднесене платні зелїзничим робітникам становить для державної каси побільшене видатків в році о 750 міліонів рублів. Сї видатки покрие правительство через підвисшене тарифи перевозу.**

Рівночасно згодило ся правительство видати окремий закон щодо достави средств поживи для зелїзничих робітників.

Після донесеня часописий правительство заявило, що не буде вести переговорів зі страйкерами. Правительство має намір потягнути членів головного комітету страйкуючих через суд до відповідальности.

Зелїзничі робітники домагали ся зразу підвисшения платні о цілих 100%, то є подвійної платні, що становило би новий річний видаток на 5 мілїярдів рублів. В часї мира виносили цілорічні видатки на російських зелїзницях 3½ міліярда рублів.

**Ґенеральний страйк в Баку.**

ПЕТРОГРАД, 8. жовтня. — **Робітники в копальнях нафти в Баку (на Кавказі) заповіли на середу початок ґенерального страйку.**

Се наступило з причини, що властителї копалень не хотїли згодити ся, щоби робітникам не відтягали без дозволу юнії.

—o—

## Приготованя Злучених Держав до війни.

**Аліянти мають надію, що при помочи Злучених Держав віднесуть цілковиту побіду.**

ВАШІНҐТОН, 9. жовтня. — Французька комісія оголосила нині звіт, в якім подає погляди французького ґенерального штабу про воєнне положене аліянтів на західнім фронті.

В звіті вправді не подано сили військ аліянтів, але говорить ся, що вони мають чисельну перевагу над військами противника.

**Англійські і французькі війська дійшли вже до своєї повної сили щодо числа жовнірів і воєнних матеріялів. При помочи Злучених Держав армія аліянтів буде всиді удержати свою перевагу над ворогом у тійсамій висоті дальше.**

**Ґенеральний французький штаб висказує переконане, що прибуте американської армії і фльоти на поле битви в Европі в слідуючім році порішить воєнні операції і доведе війну до успішного для аліянтів закінченя.**

**Німеччина має все ще велику відпорну силу, яку дасть ся зломити лише при злучених силах всіх союзників.**

Німецькі війська є всилі переводити ще дуже поважні місцеві наступи. Але їх жерела помочи постійно зменьшують ся і то в хвилї, коли воєнне положене вимагає скріпленя.

В останних битвах перший раз від початку війни дасть ся завважити, що загальна військова сила Німеччини ослабла. Се приневолило також німецький ґенеральний штаб до цілковитої зміни воєнної тактики, переміняючи її на західнім фронті виключно в оборону.

**Злучені Держави будують 787 воєнних кораблів за 1,150,400,000 долярів.**

ВАШІНҐТОН, 9. жовтня. — **Злучені Держави станули нині щодо програми будови воєнних кораблів між всіми державами на першім місці. В будові находить ся нині 787 воєнних кораблів ріжної величини і рода.**

Нині заключило правительство умову на будову дальших 150 торпедовців, призначених головно до боротьби з підводними лодками.

**Кошти будови тих 787 воєнних кораблів будуть виносити около 1,150,400,000 долярів.**

**Злучені Держави позичили союзникам 2.600 міліонів долярів.**

ВАШІНҐТОН, 9. жовтня. — Злучені Держави уділили нині Франції і Англії дальшу позичку в сумі 40 міліонів долярів.

**Дотепер уділили Злучені Держави своїм союзникам воєнного кредиту на суму 2.613,000,000 долярів.**

**Президент підписав патенти іменованя двох ґенералів.**

ВАШІНҐТОН, 9. жовтня. — Нині президент Вілсон підписав патенти в справі іменованя двох перших ґенералів в американській армії.

**Новоіменованими ґенералами є: Першінґ, головний комендант американських військ у Франції, і Блїс, шеф головного ґенерального штабу у Злучених Державах.**

До ранґи ґенерала є привязана річна платня в сумі 10.000 долярів.

**Перший стріл американської гармати на боєвім фронті у Франції.**

ВАШІНҐТОН, 9. жовтня. — **Американська полева артилєрия віддала перший стріл на неприятеля на боєвім фронті у Франції.**

Після наспівшої телеграми перший стріл віддав вчера рано майор Максвел Морей, комендант полку полевої артилєрії у Франції.

## МИРОВІ ЗМАГАНЯ.

**Нові мирові предложеня центральних держав.**

АМСТЕРДАМ, 9. жовтня. — Берлїнська часопись „Дайтше Тагес-Цайтунґ" доносить, що німецьке і австроугорське правительство порозуміли ся, щоби небавом предложити аліянтам нові мирові услівя.

Головною підставою нових мирових предложень мають бути отсї пропозиції:

**Зворот Бельгії і північної Франції; зреки ся пошириня своїх границь; жадна воююча сторона не має жадати воєнного відшкодованя.**

В який спосіб центральні держави предложать свої мирові услівя, часопись не подає. Наиує однак переконане, що сї мирові услівя проголосить канцлер на засіданю парляменту підчас дебати над воєнними цілями Німеччини і її союзників.

—o—

**Італійці наважили ся здобути Люблвну.**

ВАШІНҐТОН, 9. жовтня. — Наспівші тут нині урядові телеграми доносять, що Італійці мають намір продовжати дальше свій наступ через височину Баїзіца, де Австрійці нагромадили значні війска, щоби спинити дальшу офензиву Італійців в сїм напрямі.

**Італійське правительство предложить на конференції союзників, яка має відбути ся слїдуючого тижня в Парижи, новий плян великої офензиви проти Австро-Угорщини. Головна підстава сеї офензиви має бути здобуте міста Люблвни (столиця Країни), яка становить ключ до головних зелїзничих получень з Хорватією і Сербією. Коли аліянти згодять ся на сей плян і зобовяжуть ся Італії дати поміч, доставляючи їй уголь, амуніцію і оруже, Італія зі своєї сторони є готова доставити потрібну до наступу скількість війска.**

—o—

**Англійське правительство має намір частинно сконфіскувати великі маєтки.**

ЛОНДОН, 9. жовтня. — **Англійське правительство має намір перевести частинну конфіскату великих маєтків, але аж по війнї.**

По заключеню мира Англія буде потребувати річного доходу з податків около 2½ міліярда долярів, коли тимчасом після зробленим обчислень Англія може числити на доход не висший ніж 1 і три чверти міліярда. Правительство має намір покрити сей брак (750 міліонів долярів) в той спосіб, щоби на властителів, яких маєток підчас війни зріс з 80 на 100 міліонів долярів, наложити одноразовий податок у висоті 10% від цілого маєтку. В сей спосіб узискана сума вистарчила би на покрите великої частини воєнних довгів.

—o—

## ОСТАННІ ВІСТИ.

**Терещенко візьме участь в нарадах аліянтів в Парижи.**

ПЕТРОГРАД, 10. жовтня. — **Міністер для заграничних справ, Терещенко, має взяти участь в нарадах аліянтів в Парижи яко представник Росії.**

**Большевики проти Церетелія.**

ПЕТРОГРАД, 10. жовтня. — Орган ради роб. і салд. депутатів характеризує уряду демократичного конгресу з кадетами при співчутю комітету під проводом Церетелія яко „піддане Церетелія".

Взагалї преса большевиків в острий спосіб критикує провідників демократичного конгресу і виповідає непримиримую боротьбу новому правительству.

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

| SUBSCRIPTION: | ПЕРЕДПЛАТА: |
| --- | --- |
| to United States: | в Злучених Державах: |
| $2.50 per year | на рік $2.50 |
| $1.25 per 6 months | на пів року $1.25 |
| $1.00 per 4 months | на 4 місяці $1.00 |
| to Jersey City and to foreign countries: | В місті Jersey City і за границю: |
| $3.25 per year | на рік $3.25 |
| $1.75 per 6 months | на пів року $1.75 |
| $1.00 per 3 months | на 3 місяці $1.00 |
| Single copy 3 cents. | Поодиноке число 3 центи. |

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: SVOBODA
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „Svoboda".

При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Montgomery.

# З біжучої хвилї.

„Вістник Союза Визволеня України" написав низше подану статю, в якій наводить частину змісту меморіялу Німця Сільви Бредеріх-Курмалєна в справі будучого мира Німеччини з Росією. Ся статя дуже озлобила Поляків, котрі не люблять, як хтось поважить ся критикувати їх загонистий „стан посяданя".

„Що зроблено з німецької сторони, — питаєть ся Бредеріх-Курмалєн — щоби війти в близкі зносини з Україною і її стремлїнями, хоч ми не мали ніякого успішнійшого средства для ослабленя Росії, як помагати Українцям? — Майже нічого, бо української справи у нас не знано, або уважано її за справу без значіня! Очевидно завинив тут головно вплив польської політики, бо Поляки, головно в Австрії, всіми силами стреміли до того, аби українську справу представити яко утопію, бо вони нічого так дуже не боять ся, як могучого розвою Українців, який відібрав би їм міродатний вплив у східній Галичині, котра є чисто українським краєм; також боять ся вони о західну Україну, що перестануть істнувати там, де мають у своїх руках найбільшу часть великої земельної посілости, котру Українці, очевидно, без сумніву забрали би для внутрішної кольонізації. Але Німці у власнім інтересі можуть лише з найбільшим задоволенєм повитати антаґонізм (ненависть) між Українцями і Поляками. Ніколи Українці не підуть спільно з Поляками з причини давної завзятої ворожнечі обох народів".

Автор меморіялу — пише „Вістник Союза Визволеня України"—висловлює жаль, що австрійський військовий уряд під польським впливом тримав ся блудної політики в окупованих частях України, на Волині. „Там — говорить Бредеріх-Курмалєн — Австрійці замкнули українські школи, а замісць них поотвирали польські і показували всіми способами, що заступають лише польські інтереси. І німецький заряд, як здаєть ся, в тій части України, котрою рядить, також не обявляв ніякої дбалости про українські справи. І се стало ся звісним на Україні, а в звязи із радісним повитанєм Німцями російської революції недостача згадки про чужородців викликала велике пригноблене. Але українська свобода, ще раз належить се підчеркнути, вимагає нашого щирого заінтересованя, бо се є нашим животним інтересом супроти Росіян і Поляків. Не забуваймо, що в дорозї мира, як його плянує Петроґрад через Стокгольм, не одержимо ані зерна збіжа, ні по заключеню мира, ні в найблизшім часі, бо наші вороги напевно зажадають від своїх петроґрадських приятелів цілого російського вивозу пшениці для себе. Тимчасом той вивіз походить з України. Обстоюючи за Україною, помагаючи їй здобути свободу і незалежність, здобудемо собі той величезний край пшениці для забезпеченя нашої апровізації (заосмотреня в поживу), доки не уможливлять нам одержуванє засобів Литва і Надбалтійський край.

„Мусимо всьо зробити з нашого боку, щоби цілком публично зі сторони уряду і народної репрезентації допомогти визволеню України і з радостию витати стремлїня Українців. На се ще не запізно і кождий день, який прискорить сю декляраціє, зблизить нас також до мира.

„Заперечуванє і затушовуванє української справи зміцняє Поляків в їх стремлїнях зростати коштом инших, чужих народів. На полудни шляхом гнобленя Українців, а на північи через сподіване прилученє Литви і Курляндії, Поляки є на найліпшій дорозї стати ся сильним ворогом Німеччини; тимчасом однак вони, ограничаючи ся на Польщу Конґресівку (без литовської Сувальщини) з прилученєм сильно спольщених частин виленської і гродненської ґубернії, шаховані на полудни Україною, а на північи обведені німецькими, балтійськими і литовськими територіями, мусїли би тримати ся Німеччини".

Вкінци — пише „Вістник Союза Визволеня України" — п. Бредеріх-Курмалєн висловлюєть ся, що нічим не можна в такім степени позискати собі України, як коли би вдало ся прилучити східну Галичину до України, а за се одержати Бесарабію. (Після п. Б.-К. Україна могла би зрезиґнувати з Бесарабії, бо вона не є українською, а Українці стремлять до національної держави).

# Новий кабінет міністрів і тимчасовий парлямент в Росії.

Коли перед кількома днями телеґрами донесли про цілковиту побіду Керенського над большевиками, то останні телеґрами принесли знова вістку про цілковиту побіду Керенського над демократичним конґресом, зглядно над тимчасовим парляментом, який демократичний конґрес покликав був до житя.

Зразу здавало ся, що демократичний конґрес піде проти головних домагань провізоричного правительства. Положенє було критичне, коли демократичний конґрес приймив був резолюцію проти співучасти представителів буржуазійних партій в новім кабінеті. Була навіть чутка, що Керенський грозив цілковитим уступленєм з правительства.

По довгих нарадах вдало ся Керенському переконати відпоручників демократичного конґресу, що російська держава може бути вратована лише тоді, коли злучить до дальшої боротьби з домашним і з заграничним ворогом сили всіх партій і всіх верств.

Остаточно дійшло до того, що тимчасовий парлямент не лише згодив ся на співучасть представників буржуазії в кабінеті, але зрік ся навіть своїх первісних домагань, а іменно, щоби правительство було вповні відповідальне перед парляментом. Парлямент пристав на всі точки, які предложив Керенський в імени провізоричного правительства.

В сей спосіб Керенському вдало ся перевести вповні цілий свій плян. Головною підставою його пляну було перевести згоду між представниками демократії і буржуазії. Нині істнують в Росії два тіла, які мають заряджувати всіми справами російської держави. Тими тілами є: **тимчасове правительство, то є кабінет міністрів, і тимчасовий парлямент, який одержав назву „Тимчасової Ради російської републики"**.

В однім і другім тілї засідають відпоручники партій соціялїстичних і представники буржуазії. Оба тіла мають характер тимчасових орґанізацій державних і власть в їх руках має позістати аж до до скликаня установчих зборів, які після послїдного урядового оповіщеня мають розпочати ся 11. грудня сього року. Не є однак річию виключеною, що російське правительство в порозуміню з тимчасовою радою відложить справу скликаня установчих зборів на реченець значно пізнійший, а може навіть на час по скінченю війни. Таку гадку піддавали також і делеґати на демократичнім конґресі, мотивуючи конечність покликаня до житя тимчасового парляменту.

* * *

Хоч на перший погляд видаєть ся, що тяжка криза, яка грозила кождої хвилї руїною Росії, вже цілковито проминула, то в дійсности вона істнує дальше. Ледви можна припускати, щоби большевики дали за виграну і зовсім уступили з поля битви.

Російське інформаційне бюро в Злучених Державах заповідає, що між російським теперішним правительством і большевиками скорше чи пізнійше мусить прийти до великої і отвертої розправи. Директор сього бюра, Зак, заявив: „Панованє большевиків в найблизшій будучности є неминуче, коли російське правительство не поробить вже заздалеґідь рішучих заряджень, аби їх зовсім знищити. Большевики зі своїми кличами, як безпроволочне заключенє мира, ненависть проти богатих кляс, диктатура робучих мас в державі і т. п., можуть легко здобути вплив серед народних мас в Росії. Положенє в Росії є надальше критичне і небезпечне. Покликанє до житя спільного кабінету міністрів є вправдї ясною точкою в темряві, але сього можуть ужити большевики яко один з арґументів проти Керенського, закидаючи йому спілку з буржуазією. Можливе є, що большевики ще через якийсь час будуть сидїти тихо, але нема найменьшого сумніву, що вони будуть старати ся використати для своїх цілий ті недостатки і горе, які прийдеть ся терпіти убогим верствам народу, коли настане недалека зима. Большевики піднесуть тоді свої голови. І тому чим скорше прийде до отвертої боротьби між правительством і большевиками, тим воно для Росії було би лїпше".

# Поляки в Холмщині і на Волині.

На сю тему подає львівське „Діло" (ч. 182) вступну статю, яку подаємо нашим читачам в цілости і без пояснень. Статя говорить сама за себе. Вона сьвідчить, що Поляки й дотепер не залишили своїх відомих інтенцій щодо українського народу; не змінила ся супроти нього й політика Австрії.

Ось та статя:

Коли українські жовнїри своїми грудьми здержують італійську офензиву (диви хоч би комунікат з 24. мая з признанєм для хоробрости піхотних полків 24 і 41, доповнюваних у великій части зі східної Галичини й Буковини), на Волині, занятій ц. і к. військами, діють ся річи, яких не можна назвати инакше, як **польською офензивою на українську землю й український нарід.**

Не можна сказати, щоб від самого початку занятя Волині було там усе так, як повинно бути. Адже Волинь — се споконвічна українська земля, на якій польське населенє по статистиці зперед війни виносило всього 6%. Отже можна було сподївати ся, що Австрія, вступивши на українську землю, страждущу передтим в царській неволї, буде нею управляти так, щоб український нарід відчув ту управу яко національне визволенє. Так не стало ся! З самого початку управа занятої Волині нагадувала галицькі відносини, які в українськім громадянстві по обох боках кордону ніколи не викликали одушевленя. Одначе якийсь час та управа бодай толерувала працю для українського народу, ведену повними посьвяченя одиницями з ц. і к. армії, Українських Січових Стрільців і українськими учительками. Деякі місця в управі обсаджено Українцями (прим. посадник Володимира Волинського), заложено пару комісаріятів У. С. С., дано дозвіл на орґанізацію українських шкіл, на які наше громадянство так радо поспішило з датками, а наші учительки до праці в тих школах — словом: була бодай змога праці з громадянської ініціятиви.

Та перед пару місяцями настала в сих відносинах зміна. Українців з управи усунено і всі етапні й цивільні уряди обсаджено або Поляками або Німцями й Мадярами. Комісаріят У. С. С. звинено. Школи піддано під власть польських інспекторів, які їх за щонебудь замикають (хоч би за те, що в школї був якийсь ученик рим.-катол. або мойсеєвого віроісповіданя), а з учительками так обходять ся, **що одна з них наслїдком того кинула ся під колеса поїзду.** Населенє, яке мало від наших людий хоч яку-таку пораду й опіку, тепер жнє стероризоване Поляками й настроеними на польський лад иншими елементами.

Так і видно, що Поляки, діставши в свої руки Холмщину й уладивши ся в ній так, **що в Холмі небезпечно говорити на улици по українськи** (так характеризують положенє тамошні Українці!), тепер приступили до такогосамого завойованя Волині. До варшавської державної ради йдуть меморіяли від волинських Поляків, що Волинь — се Польща, а в краю діють ся висше представлені річи.

Що більше: хоч Волинь не належить до люблинського ґенерал-ґубернатора, — від коли ґраф Станислав Шептицький став ґенерал-ґубернатором, його розпорядки, видавані для спольщеня підчинених йому українських областий, заводять via facti Поляки у військовій і цивільній управі Волині також на сій українській землї.

Що Польща має інтерес в польщеню української землї, се розуміємо, — і колиб тут ходило о Польщу, то ми апелювалиб **тільки до нашої сили.** Але Волинь є занята не Польщею, тільки австро-угорською монархією. І тому ми питаємо: який інтерес має ся монархія піднимати проти себе не тільки українське населенє Волині, не тільки австрійських Українців, які яко горожани держави мусять потягнути державу до відповідальности за її політику супроти їх братів, не тільки цілу закордонну Україну, але також цілий культурний сьвіт?! Заявляло ся торжественно від початку війни, що осередні держави несуть поневоленим народам Росії національне визволенє. Чи так має виглядати національне визволенє волинських Українців?!

Притім треба тямити ще одно: Доки Росія була царською імперією — тюрмою народів, доти в тіни сеї тюрми можна було собі в Австрії не одно позволити супроти деяких народів, в тій певности, що при порівнаню з російськими відносинами Австрія все таки виграє. Зокрема так було з українським народом, якому все всї кололи в очи, що як би йому тут не було, він все повинен бути вдоволений, бо все таки Австрія — єдине місце, де можна розвивати українську національність.

Тепер — се основно змінило ся. Росія вже перестала бути тюрмою народів; народи Росії збирають ся орґанізувати вільну спілку — федеративну републику. Питаємо: Як в сьвітлї сього буде виглядати наша держава, як її політика супроти українського народу взагалї і зокрема на Волині? Там — автономія України; тут — відокремленє Галичини. Там — ґенерал-ґубернатором занятих українських областий Галичини й Буковини Українець; тут — в цілім розгоні польська офензива на українську Волинь.

Є ми горожанами сеї держави, складаємо на жертвеннику її інтересів кров і майно, в сій війні заявили ми торжественно і рішучо, що хочемо в ній осягнути умови вільного національного житя. Уважаємо її нашою державою і хочемо, щоб такою вона стала в дійсности. Але яко горожани держави відповідаємо за її політику і тому не можемо, не сьміємо мовчати, коли та політика приносить ганьбу державі перед цілим культурним сьвітом. Не можемо і не сьміємо мовчати тимбільше, що та політика звернена власне на загладу наших братів, тих, яким жертвою нашої крови під прапорами осередних держав принести визволенє було нашим найгорячійшим бажанєм на початку теперішної війни.

# ОСНОВИ ТИМЧАСОВОЇ УПРАВИ НА УКРАЇНІ

## ЗАТВЕРДЖЕНОЇ МАЛОЮ РАДОЮ (КОМІТЕТОМ УКР. ЦЕНТР. РАДИ) 16. (29.) ЛИПНЯ.

**На підставі згоди** з тимчасовим правительством від 3. липня 1917 року орґан революційної демократії всїх народів України — Українська Центральна Рада, що має підготовити Україну до остаточного здійсненя автономного ладу і довести її до українських установчих всенародних зборів і російського учредительного зібраня, утворює ґенеральний секретаріят, який являєть ся висшим орґаном управи на Україні.

Діяльність ґенерального секретаріяту зазначуєть ся тимчасово такими головними пунктами:

§ 1. Висшим краєвим орґаном управи на Україні є ґенеральний секретаріят Української Центральної Ради, який формуєть ся Центральною Радою, відповідає перед нею і затверджуєть ся тимчасовим правительством.

§ 2. Формованє ґенерального секретаріяту Центральна Рада здійснює через свій комітет.

§ 3. Центральна Рада затверджує ґенеральний секретаріят в цілости, висловлюючи йому довіре.

§ 4. В склад ґенерального секретаріяту входить 14 ґенеральних секретарів, а саме секретарі в справах — внутрішних, фінансових, військових, споживних, земельних, справедливости, осьвіти, національних, торгу та промисловости, почти та телеґрафу, праці, доріг, ґенеральний контрольор та ґенеральний писар.

**Примітка:** При секретареви в справах національних визначаєть ся три товариші (заступники) секретаря: від Великоросів, Жидів і Поляків. Товариші секретаря в справах своєї нації мають право докладу і рішаючого голосу в ґенеральнім секретаріяті. Товариші секретаря в справах національних затверджують ся комітетом ради.

§ 5. Свою власть ґенеральний секретаріят здійснює через всї урядові орґани на Україні.

§ 6. Всї урядові орґани на Україні підлягають власти ґенерального секретаріяту.

**Примітка:** Ґенеральний секретаріят установляє, які орґани, в яких межах і в яких випадках мають зносити ся безпосередно з тимчасовим правительством.

§ 7. Всї урядові посади на Україні, коли вони не виборні, заміщають ся ґенеральним секретаріятом, або підвладними йому орґанами.

§ 8. При тимчасовім правительстві має бути державний секретар в справах України, якого призначає тимчасове правительство по згоді з Центральною Радою.

§ 9. Державний секретар має пильнувати інтересів України в своїй роботї тимчасового правительства і в разї потреби пересилати законопроекти через ґенеральний секретаріят на розгляд Центральної Ради.

§ 10. Ґенеральний секретаріят передає на санкцію тимчасового правительства ті законопроекти, які розглянула і ухвалила Центральна Рада.

§ 11. Ґенеральний секретаріят передає на затвердженє тимчасового правительства тимчасові фінансові обрахунки видатків на потреби України, які розглянула і ухвалила Центральна Рада.

§ 12. Тими коштами, які надходять на рахунок Центральної Ради, розпоряджуєть ся ґенеральний секретаріят, після буджету, ухваленого Центральною Радою.

§ 13. Ґенеральний секретаріят ті справи, які він вважає найбільше важними, передає на розгляд Центральної Ради.

§ 14. Діяльність ґенерального секретаріяту, відповідального перед Центральною Радою, контролюєть ся нею шляхом запитань у всїх справах.

**Примітка:** Порядок запитань має бути зазначений окремим наказом.

§ 15. В перервах поміж сесіями Центральної Ради ґенеральний секретаріят відповідає перед Комітетом Центральної Ради, який виконує всї її функції, окрім зазначеної в § 3-тім.

§ 16. Коли ґенеральний секретаріят не згоджуєть ся з постановою Комітету в якійнебудь справі, то ся справа переносить ся на розгляд Центральної Ради, яка скликаєть ся негайно.

§ 17. Коли Центральна Рада висловлює недовіре ґенеральному секретаріятови, то він подаєть ся у відставку.

§ 18. Всї акти Центральної Ради і Комітету контрасиґнують ся ґенеральним секретаріятом.

§ 19. Всї закони тимчасового правительства мають силу на Україні з днем проголошеня їх у Краєвім Урядовім Вістнику на українській мові.

**Примітка:** В наглих випадках ґенеральний секретаріят проголошує їх иншим способом.

§ 20. Всї закони, адміністраційні приписи і постанови, проголошені українською мовою, публикують ся також і на мовах російській, жидівській і польській.

§ 21. В справах внутрішного розпорядку роботи ґенеральний секретаріят сам виробляє свій наказ.



# СКЛАДАЙТЕ ДАТКИ НА ЖЕРТВИ ВІЙНИ!

Нехай не буде між нами ніодного, який, співчуваючи з недолею наших братів в ріднім краю, не поспішив би з підмогою на нещасні жертви війни.

Жертвуймо всі! Жертвуймо по можности як найбільше!

Всї виказм жертводавців і гроші треба посилати на адресу: Rev. E. Sydoriak, 42 Van Buren St., Passaic, N. J. Чеки і моні-ордери треба виписувати так: „Ukrainian Alliance of America".

Українська Рада в Америці.

## Вже вийшов з друку
# КАЛЄНДАР
## У. Н. СОЮЗА
## НА 1918-тий РІК.

Ціна разом з пересилкою 50 центів.

Гроші і замовленя посилайте на адресу:

„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.







# Українська справа в Росії.

(Конець).

Після тогосамого письменника Великороси є більше матеріялістичні, Українці більше духові. Останні мають більшу поетичну уяву. Їх поезія є богата в красні зображеня, в любов природи, у мрійні задумчиві розважаня. Полуднево-російська поезія є нерозлучна від природи, яка представляє повне жите та бере участь в людськім щастю і горю. Трава, дерева, птиці, зьвірята, зьвізди, ранок і вечер, весна і сніг — всьо те віддихає, мислить, чує разом з людиною, і всьо відбиває ся в чарівнім голосі симпатії або надії або засуду. У великоруській поезії є противно; вона є незвичайно убога в поетичні зображеня і у відношеню до природи, але богата в описуваню дійства і боротьби душі. Великорос, будучи головно практичним або матеріялістичним, може вознести ся до поезії лише тоді, коли покине круг денного житя. Його поезія є для того більше в царині великости або в простій забаві і розривці. Історичний спомин стаєть ся казкою; натомісць спів полудневця передає в поетичній формі справдішну подію. Чувство любови у великоруських співах рідко коли підносить ся понад матеріяльну сторону. Навідворот, у співах полудневців воно сягає найвисшої степени духовости, невинности, шляхотности мотиву і приманливости уяви. У великоруських співах жіноча краса рідко коли вносить ся понад її матеріяльну форму: лиш форма тіла женщини і її голос чарують і притягають. Полуднево-російська женщина, навпаки, майже не має тілесної форми — вона є духовим твором. Її невинність, її духовість — от що притягає і заполонює поета.

В релігії такісамі ріжниці можна запримітити між природою склонною до розважаня, до злуки з природою, до містичного розуміня житя, і природою, відповідаючу більше матеріяльній і зверхній стороні житя. Українець, маючи більше духовий і склонний до містицизму характер, є сильнійший в своїх релігійних почуванях і меньше податний на релігійну рівнодушність ніж Великорос, котрий, коли є образований, стаєть ся легко безвірним.

Є також велика ріжниця в сектах, котрі у Великоросів опирають ся більше на формальностях і обрядах, а в Українців більше на дусі науки. Українці визначають ся великою релігійною толеранцією, чого у Великоросів нема.

Великороси мають далеко більше почутя обовязку ніж Українці. Маючи більший наклін до спільництва, вони шанують більше народні й родинні узли, хоч не мають великої любови до настоятелів і родичів. Українці-ж, будучи більше склонними до особистої свободи, дуже мало респектують усьо те, що стремить до їх ограниченя. Вони є длятого дуже сварливими істотами яко члени родини, і невеликими приятелями такої держави, у якій не мають повної волі.

Ось-така є в коротких очерках, після Костомарова, головна характеристика двох великих віддїлів російського племени.

Я не маю наміру говорити подрібно про політичні зносини між обома галузями. Старинність сеї чи тої галузи, початок української мови, чи правдиві Росіяни є на полудни чи в центрі — всьо те заняло забогато місця в російській літературі і тут воно навести не дасть ся. Вистарчить сказати, що по розділі десь у XIII. столітю обі галузи злучили ся в XVII. столітю, а угоду злуки підписав козацький гетьман Богдан Хмельницький в 1654 році. Саме тоді ужито перший раз урядово назви Малоросія і тоді приняло ся також слово Україна. Сам нарід волить останну назву, якої уживало ся вже на означене частини його земель підчас його польсько-литовських взаємин. Се слово означає „гранична провінція".

Сей акт злуки був добровільною угодою з Росією, заключеною нарочно в цїли охорони проти польського наїзду. Після сього акту се була лише персональна унія України з Москвою під царем. Україна застерегла собі цілковиту автономію; вона могла вибирати свого власного гетьмана, котрий мав навіть право заключати незалежні договори з чужими державами. Вона могла мати свою власну армію. Але заледви підписано умову, як московське правительство розпочало політику централізації і ограниченя. Мимо всїх протестів і нагімнень гетьманів та инших властий московське правительство поступало далі без милосердя, затираючи всі сліди автономії. Петро Великий скасував уряд гетьмана, а Катерина II. знищила останки самоуправи, запровадивши такесаме кріпацтво селянства, яке істнувало в прочій Росії, і розігнавши „Запорожську Січ", яка була останним захистом української свободи. Відтак пійшли ограниченя мови, а при инших нагодах ограниченя суспільного житя, покі революція з 1905 року не принесла першої дійсної полекші.

Се було в 1906 р., в першім році російського конституційного житя, коли справу української автономії Українці підняли публично на вічах і в пресі. До того часу можливість автономної, незалежної України у федерації з Росією находила лише таємний вислів у малих і тайних кружках: найперше в товаристві „Злучених Славян", яке творила група Декабристів в 1825 р., а відтак у так званім „Братстві Кирила і Методія" в 1847 р. Після пляну сього Братства український нарід входив до федерації яко член з рівними правами. Кождий член мав творити „окрему републику", а ті вільні републики мали вибирати періодично голову федерації. Цілию Братства було одначе не тільки політичне відроджене, але також здійснене висшого ідеалу: „викорінене неволі і пониженя низших кляс". Обі сі проби скінчили ся сумно. Згадані товариства здавлено, а їх членів покарано смертию і досмертною каторгою, як се було з Декабристами, і вигнанем та иншими жорстокими карами, як се стало ся з Братством, котре складало ся майже в цілости з кількох молодих студентів і мало чисто академічний характер.

Зовсім инакше мала ся та справа в 1906 році. У червни згаданого року в „Українськім Вістнику", що виходив кождого тижня в Києві, професор Грушевський, визначний провідник і борець за українським відродженем, надрукував статю „Наші домаганя", в якій жадає за широку автономію, рівнаючу ся майже цілковитій независимости, було висловлене в дуже ясний спосіб. „Вірні приказам української справи, яка видвигає засаду федерації яко підставу будучих політичних і національних взаємин, яка була її незмінною метою від часів так званого Кирило-Методіївського Братства, ми узнаємо форму федерації яко найдосконалійший спосіб, аби злучити унію держави з інтересами свобідного і безперешкодного розвою національного житя. Територія, яка заключає більшу частину української людности, мусить бути вилучена, а її адміністрацію маєть ся передати в руки українського законодавства, вибираного на підставі загального, рівного, прямого і тайного голосованя".

Він закінчив свою статю заявою, що російська федерація на основі свобідних і автономних народностий „мусить бути переведена без проволоки". Та заки се жадане могло сповнити ся, минуло більше ніж десять літ, і щойно тепер, стративши всю терпеливість (що в Українців означає дуже богато), вони взяли справу у свої власні руки і проголосили свою автономію, не хотячи ждати довше на ініціятиву російського правительства. Першим „почесним президентом" української „Ради" (Сойму) вибрано — професора Грушевського.

Дехто може дорікати щодо способу і часу, в якім Українці проголосили свою автономію. Вони могли зачекати ще кілька місяців аж до засіданя установчих зборів, коли були би могли прийти до згоди з великоруським народом щодо означеня границь автономії України. Навіть їх історики і політичні провідники не є однозгідні щодо того, які части краю можуть бути справедливо влучені у їх границі. Але не може бути сумніву, що моральний і економічний успіх автономного житя народу на Україні буде мати величезне значінє. Будучи через стільки десятиліть, а навіть століть, позбавленими народної мови і народних шкіл, Українці стали ся майже неграмотною нацією. Фінансові тягарі російської держави спадали найтяжше на ту частину, яка є найбільше ущасливлена природними богатствами. „Під старим режімом — писав Грушевський у названій висше статі — український край служив великим жерелом державного буджету, але він сам остав ся в занедбаню, і нічого не зроблено, щоби піднести суспільне жите, економічне становище, здоровле й осьвіту його народу". А коли пригадаєть ся, що ще перед двома століттями, або навіть перед півтора століттєм, тойсамий край був найбільше просьвічений, найбогатший у школи, літературу, суспільне жите, то годі не признати, що тут до певної міри треба оправдати нетерпеливість „Ради", яка тепер рядить у Києві.

Семен Рапопорт.

# Не марнуйте живности!

(Відозва Бюра Адміністрації средств живности).

*Живність виграє війну* і збереже свободу людства. Коли всі европейські народи жиють на обмежених порціях, то у тій війні вичерпаня побіду осягне та сторона, що має найбільші резерви засобів живности. Тому нашим обовязком в Америці є віддавати нашим союзникам дещо з надвишки живности, якої ся країна має в такій обильности. Почутє гуманности кличе до нас помогти в терпінях і зменьшити нужду міліонів мущин, женщин і дітий, яким смерть постійно заглядає в очи.

Коли населенє Злучених Держав стане придержувати ся низше поданих правил, установлених федеральним бюром Адміністрації Средств Живности, то се богато причинить ся до зниженя теперішних високих торгових цін. Передівсім же треба вистерігати ся марнованя, яке не тільки, що є злишне, але також і коштовне. Увагу горожан звертаєть ся на слідуючі правила:

**1. Не їджте нічого з пшениці бодай при однім їдженю кождого дня.** — Уживайте кукурузяних або яких инших непшеничних страв замісць пшениці. Пшеницю можна легко заступити кукурузою, житом, вівсом, ячменем, гречкою, рижом і т. п., а уживаючи їх, защадимо пшеницю, потрібну для прокормленя голодуючого людства в Европі та рівночасно причинимо ся до віднесеня побіди в тій війні.

**2. Не марнуйте цукру.** — Скрізь у сьвіті панує великий недостаток цукру. Тому будьте ощадні в уживаню цукорків і солоджених напитків, в печеню солодких тіст, при чім марнуєть ся як пшеницю так і цукор.

Однак не жалуйте цукру при консервованю овочів і робленю повил та мармоляди.

**3. Не марнуйте масла.** — Ростинна товщ є звичайно таксамо добра для вареня і печеня, а деколи навіть лучша. Уживайте масла підчас обіду і для дітий.

**4. Не марнуйте товщий.** — Ростинні товщи й олії заступають дуже добре їх місце.

**5. Обходіть ся без мяса бодай при однім обіді денно.** — В теплі дні тіло не потребує богато теплодайного мяса. Уживайте замісць мяса рибу, дріб, яйця, молочні продукти й овочі, які є поживні і в подостатку, а яких год. вивозити за море.

**6. Стережіть ся марнованя.** — При вареню і після обідів не викидайте позісталої їди, але ужийте її, приладивши відповідно, на слідуючий обід. Не накраюйте хліба перед обідом. Не давайте на стіл більше хліба, мяса і т. п., ніж дійсно потреба.

Адміністрація Средств Живности кладе особливу вагу на конечність доброго прокормлюваня простою їдою виростаючих дітий. Тут обмежуваня не повинні мати місця. Особливо потрібне є для них чисте молоко; тому уживайте меньше сметани.

**РОДИМЦІ! ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА. БО СЕ ОДИНОКА НАЙБІЛЬША УКРАЇНСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ В АМЕРИЦІ!**

НЮ ЙОРК, Н. Й.

## „ЗА НІМАН ІДУ"

українська оперетка в 4-ох діях в 5-ох відслонах
(В. А. Ал—ова)
— відограє —
„УКРАЇНСЬКИЙ ХОР" В НЮ ЙОРКУ
**В НЕДІЛЮ, ДНЯ 14. ЖОВТНЯ 1917**
В ARLINGTON HALL,
19 St. Marks Place, New York, N. Y.
(8-ма улиця, межи 2-гою а 3-тою Евс.)

ДІЄВІ ОСОБИ:

Омелько Дуб, старий козак ........ п. П. Гринишин
Оксана, його жінка ........ п-на М. Давидів
Маруся, їх дочка ........ п-ні Ю. Керецька
Василь, молодий козак ........ п. М. Живка
Докія, його сестра вдруге ........ п-на А. Олексів
Староста I-ший ........ п. В. Люцьків
Староста II-гий ........ п. І. Ференсович
Сліпець ........ п. К. Ядловський
Поводир ........ п. В. Романків
Козак дровосік ........ п. В. Баран
Жид ........ п. О. Крук

Парубки і дівчата.
Режісер: п. С. КОМИШИВАЦЬКИЙ.
Дірігент: п. М. ГУНДИЧ.
Орхестра: Г. Е. СМОЛИНСЬКОГО.

**Початок точно о годині 6-тій вечером.**
ЦІНИ МІСЦЬ: Першорядні 75 цнт.; Другорядні 50 цнт.; треторядні 35 центів. 120-21

ПО ПРЕДСТАВЛЕНЮ ЗАГАЛЬНА ЗАБАВА.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Товариство ім. Ів. Франка, від. 83 Укр. Нар. Союза, повідомляє всіх членів, що дня 15-го жовтня 1917 р. припадає річниця заложеня Товариства.

**Попереднього дня т. є. в неділю, дня 14-го жовтня відправить ся Служба Божа за здоровлє членів сего Тов. Просить ся всіх членів, щоби явили ся з відзнаками в гали церковній точно о год. 8-ій рано. Будемо асистувати вчасі Богослуженя. Хто з членів не прийде на означений час, буде укараний після ухвал статута.**

ЗА УРЯД ТОВ. ІМ. ІВ. ФРАНКА, ВІД. 83:
**Роман Караїм**, предс.;
**Іван Витязь**, секр.; **Олекса Бабяк**, кас.



## КОРИСТАЙТЕ З НАГОДИ!

**Хто замовить у нас книжок на $2.50, сей дістане ДАРОМ ВОЄННИЙ АТЛЯС, котрий містить в собі слідуючі мапи:**

**1) Мапа цілого сьвіта. 2) Мапа Німеччини. 3) Мапа Европи. 4) Мапа Австро-Угорщини. 5) Мапа Румунії, Сербії, Болгарії, Монтенеґро, Альбанії, Греції і Туреччини. 6) Мапа Франції. 7) Мапа Росії. 8) Мапа Італії. 9) Мапа Британських островів. 10) Мапа Нідерляндії, Бельгії і Люксенбурга. 11) Мапа Азії. 12) Загальна мапа війни.**

Замовленя висилати на адресу:

„SVOBODA".
83 Grand St., Jersey City, N. J.

**ПОТРІБНО ХЛОПЦЯ ДО ШТОРУ.**

**18—20 літного хлопця потрібно сейчас до штору, котрий уміє добре писати і числити а також мусить знати англійську мову; мусить бути Українець і знати роботу бучерську і ґросерняну. Голоситись листовно або устно:**

GROCERY STORE, 68 Greene St., Jersey City, N. J.



# ПОКЛИК

## ДО ПП. ДЕЛЕҐАТІВ, ВИБРАНИХ НА XIV. ГОЛОВНУ КОНВЕНЦІЮ, І ДО ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗА.

—o—

Головний екзекутивний комітет У. Н. Союза на своїм засіданю дня 6. с. м., згідно зі статутом орґанізації § 27, назначив низше підписаних до комісії статутової. Згідно з § 33 статута У. Н. Союза, обовязком сеї комісії є переглянути статут У. Н. Союза, приготовити поправки або доповненя до статута, які ся комісія буде уважати за потрібні, і предложити їх зі своїми увагами конвенції до порішеня.

Щоб ся комісія могла як слід виконати вложений на неї обовязок, низше підписані члени комісії уважали за відповідне видати отсей поклик до пп. Делеґатів і Членів У. Н. Союза, з просьбою, щоби кождий делеґат, або член, котрий має якінебудь проєкти, поправки, чи зміни до статута нашої орґанізації, прислав їх на руки низше підписаної комісії.

Дотичні проєкти можна присилати на руки котрогонебудь члена комісії до дня 13. жовтня с. р.

**КОМІСІЯ СТАТУТОВА:**

**Омелян Рекрут, 18 Bischop St., Providence, R. I.**
**Роман Слободзян, 813 N. 8th St., Philadelphia, Pa.**
**Іван Мартинець, 186 E. 2nd St., New York, N. Y.**
**Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.**

## СМАЧНА СТРАВА — СЕ ПОЛОВИНА ЖИТЯ!

КОЖДА ЖІНКА, кожда дівчина і кожда кухарка чи кухар, які хотять, щоби вони були люблені чи то своєю родиною, чи то своїм паньством, нехай навчать ся смачно варити.

СМАЧНА ЇДА — СЕ РОЗКІШ. Се розрада серед теперішної дорожні. Уміти добре і смачно варити — значить ся бути ощадним, дбайливим о добро своєї родини.

Хто хоче навчити ся смачно варити, нехай купить собі сейчас книжку

# УКРАЇНСЬКА КУХАРКА

В сій книжці найдете докладно і в приступний спосіб подані приписи як варити ріжні зупи, росоли, печи мяса, ріжні леґуміни, кейки, паї, тісточка, ріжні старокраєві баби, завиванці, торти, пудінги і много-много инших присмак.

Книжка має поверх 200 сторін друку.

ЦІНА ЛИШЕ 75 ЦЕНТІВ.

Замовленя висилайте враз з грішми на адресу:
„SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

# АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

### Вілсон каже, що скорий мир був би нещастем для демократії.

„Американці, які обговорюють справу скорого мира з Німеччиною, забувають, що се означає розгром демократичних ідеалів, за які Злучені Держави виступили до війни" — сказав минувшого понеділка президент Вілсон організаторам патріотично-просьвітного руху, яких президент приняв до себе на авдієнцію. Він говорив дальше, що одинокою дорогою до покінченя війни є цілковита побіда над державами, які визнають ідеали Німеччини.

### Скарги на військовий закон будуть переслухані 10. грудня.

Найвисший федеральний суд у Вашінгтоні назначив день 10. грудня на переслухане скарг проти військового закона.

### Арешт мексиканського віцеконсуля.

Нюйорські власти заарештували минувшого понеділка (8. с. м.) мексиканського віце-консуля в Ню Йорку, Хезуса Мартінеца, який зігнорував зазив американської військової комісії, щоби явити ся до асентирунку. Після американського військового закона Мартінец підлягає військовій службі, бо є в віці між 21 а 31 літ житя. Дня 5. червня 1917 року він реґістрував ся, а коли в серпни військова комісія покликала його до асентирунку, він не явив ся. Яко мексиканський правительственний урядник заявив у листі до предсідателя військової комісії (борд ч. 145), що до асентирунку не прийде. На се предсідатель борду відповів йому листовно, що всі мущини, підляглі військовому законови, мусять явити ся до асентирунку. З того приводу повстала між ними листовна війна.

В тій справі забрав голос мексиканський генеральний консуль в Ню Йорку, Хуан Т. Бурнс, який в листі до предсідателя борду заявив, що він припоручив Мартінецови зігнорувати військовий закон, а коли власти хочуть Мартінеца, то „нехай прийдуть і заберуть його". Предсідатель 145 борду каже, що мексиканський генеральний консуль в листі порівнав членів військової комісії „з дикою ордою Віллї".

В понеділок рано тайна поліція заарештувала Мартінеца в його приватнім мешканю під ч. 640 Ріверсайд Драйв.

### Японія жадає, щоби Філіпінам надати самостійність.

Замітний спосіб полагодженя контролї на Тихім океані подав Котаро Мочізукі, посол японського парляменту і член японської парляментарної місії, яка прибула до Злучених Держав, аби тут обговорити наукові справи. Він радить, аби Злучені Держави надали самостійність Філіпінам, а Японія знищить фортифікації на островах Формоза і Маршал.

Він говорить: „Не повинно ся підозрівати Злучені Держави, які виповіли війну німецькому мілітаризмови на суші, що вони хочуть завести сей мілітаризм на Тихім океанї. Однак Японія налякала ся, почувши про проектовану будову великої американської Фльоти, про яку говорить ся в проектї з марта б. р. Японія, після своєї теперішної програми, буде мати з кінцем 1917 року 10 военних кораблів, а Злучені Держави 13. З кінцем 1919 року Японія буде мати дальш 10, а Злучені держави 21. В 1921 році Японія буде мати 11 военних кораблів, а Злучені Держави 26. Я особисто побоюю ся, що сі кораблї Злучені Держави не будують для Атлянтійського океану.

„Між Японією і Злученими Державами є якесь незрозуміне. Американські часописи поміщують статі на тему „японського наїзду" і т. п., однак ми се заперечуємо. Але коли Злучені Держави побоюють ся того, то чому не поступити так, аби було добре? Чому не зробити Філіпіни независимою державою? По сторонї Злучених Держав стоїть Англія і Франція, дві могучі держави, які мають свої посілости на полудни Тихого океану і вони загарантують независимість американських посілостий. Японія також загарантує сю независимість. Японія повитала би сей крок Злучених Держав розоруженем островів Формоза, Маршал і инших".

### Реґістрація голосів у Ню Йорку.

Від понеділка (8. с. м.) до суботи (13. с. м.) в Ню Йорку відбуваєть ся реґістроване голосів горожан, які 6. падолиста б. р. мають голосувати при виборах на нового майора в Ню Йорку.

### Сьвященик попирає Ґілквіта.

Моріс Ґілквіт, соціялістичний кандидат на майора Ню Йорку, одержав листовне запевнене від несоціялістів сьвящеників, професорів колеґій і учителїв, між ними від о. Нормана Томаса, сьвященика презбітеріянської церкви, який заявив, що при надходячих виборах буде голосувати на нього (Ґілквіта), бо бачить в нім доброго провідника міської адміністрації і чоловіка, який буде дбати о добро мешканців міста.

### Робітники в Бріджпорт дістають по 10 долярів денно.

Нюйорські англійські часописи подають вістку, що робітники у фабриках в Бріджпорті дістають найменьше по 50 долярів тижневої платнї, а в деяких случаях платня робітника виносить 70 долярів, а навіть більше. Фабрики платять 60 центів за годину вже найменьше практичним робітникам і так ще не можуть вдержати їх при роботї.

Робітники, заняті роботою на улицях, дістають по 4 долярі денно.

### Юнії мають повне право страйкувати.

В Олбани, Н. Й., покінчила ся розправа будівельного контрактора з Бруклина, Н. Й., котрий вніс був скаргу на бруклинську юнію столярів, яка, викликавши робітників на страйк, зломила контракт. Представник юнії заявив, що робітники мусїли вийти на страйк, бо контрактор уживав до будови дерево, котре вирубують неюнійні робітники. Апеляційний суд рішив, що в такім случаю юнії мають повне право страйкувати і за зломане контракту в такім случаю нема ніякої кари.

### Каже, що женщини можуть працювати за мотерменів і кондукторів по трамваях.

Ф. В. Брукс, президент „Злучених Зелїзниць" в Дітройт, Міш., заявив на конвенції американського електрично-зелїзничого товариства в Ню Йорку, що женщини можуть безперечно заступити в роботї мущин. „Після моєї гадки — говорив Брукс — женщина може вдоволяючо виконувати працю мотормена або кондуктора". Він прочитав кілька листів від завідателїв трамваєвих компаній у Великій Британії й Італії, в яких з одушевленєм висказувано ся про женщини яко трамваєві робітниці.

### Строгі зарядженя проти чужинецької преси.

Міністерство почт правдоподібно вже в короткім часі зарядить, аби всі чужинецькі часописи в Злучених Державах постарали ся о дозвіл на видавництво. Генеральний почтмайстер заявив, що він рішив ся позбавити почтових привілеїв всі ті чужинецькі часописи, які будуть писати, що правительство не повинно було вступити до війни, що цїли правительства є недобрі, або котрі будуть поміщувати щонебудь противного правительственним покликам.

### Власність ворожих чужинців перейде під контролю держави.

На основі „закона про торговлю з ворогом" правительство, правдоподібно, віддасть асекураційні компанії і власність ворожих чужинців у Злучених Державах під контролю міністерства фінансів.

### Нюйорському „Кол-ови" грозить відібране почтових привілеїв.

Почтовий департамент у Вашінґтоні повідомив адміністрацію нюйорського соціялістичного дневника „Кол", аби явити ся до Вашінґтону на переслухане, бо часописи грозить відібране почтових привілеїв.

### Дістав 7 літ арешту за перетяте телеграфічного дроту.

Фріц Шумейкер в Кемден, Н. Дж., дістав 7 літ арешту за се, що в ночи звалив недалеко міста телеграфічний стовп і перетяв дріт, якого уживали американські власти для своїх цїлий.

### Проганяють двох професорів нюйорського університету; студенти протестують; один визначний професор сам уступає.

Минувшого тижня радні нюйорського університету Колюмбія рішили усунути з університету двох професорів за їх нельояльність супроти війни. Суспендовані є професор психольоґії Джеймс МекКін Каттель і професор англійської літератури Генри В. Л. Дана.

За суспендованими професорами вставили ся студенти і внесли на руки директора університету протест проти усуненя професорів Каттеля і Дани. Однак протест остав ся без ніякого результату.

Таке поведене університетських радних обурило д-ра Чарлса Остіна Бірда, професора політичних наук у згаданім університетї і він минувшого тижня вніс на руки президента університету, Ботлера, свою резиґнацію. Резиґнація звучить: „Високоповажаний президент Ботлер: Обсервуючи точно внутрішне житє в Колюмбії через кілька літ, я прийшов до заключеня, що університет є в дійсности під контролею малої і активної ґрупи тростісів, які не мають понятя про сьвітову науку, є реакційними і вузкоглядними в політиці, є ограниченими і середновічними у віруваню" і т. д.

Уступлене професора Бірда уважають за велику страту для університету. Він був одним з найбільших мужів науки у згаданім університетї.

### В Савт Дакоті упав сніг на 2 цалї.

Минувшої неділї в стейті Савт-Дакота падав дощ зі снїгом. Снїг упав на 2 цалї.

Тогосамого дня в деяких повітах провінції Онтеріо (в Канаді) упав снїг на 8 цалїв.

### Віднайшли „вмерлого" чоловіка.

Тайна поліція в Ню Орлїенс, Луізіяна, заарештувала Фредеріка Серінґа з Філядельфії, Па., про якого всі думали, що він вже не жиє. Тому два роки Фредерік, купаючи ся в морю в Атлантік Сіти, Н. Дж., пропав без слїду. Всі думали, що Серінґ втопив ся. Його жінка зажадала від асекураційної компанії посмертного, однак компанія посмертного виплатити не хотїла; бо опирала ся на тім, що Серінґового трупа не найдено. Недавно жінка внесла до суду скаргу на компанію і зажадала 18.000 долярів посмертного. Та ще не було анї одного переслуханя, як поліція вхопила Серінґа у свої руки. Він був занятий в однїй нюорлїенській фабриці яко суперінтендент і звав ся там Фредерік Рейнолдс. Поліція забрала його до Філядельфії.

### Мілїонер поповнив самовбийство задля родинної незгоди.

41-лїтний Дж. Баркер, банкир-мілїонер в Пеорія, Ілл., поповнив самовбийство вистрілом з револьвера. Причиною мала бути родинна незгода. Його жінка внесла була до суду просьбу о розвід.

### Пес перебіг 400 миль, не знаючи дороги.

Велику сензацію справив Американцям пес Джана Сміта з Ешвіл, Норт Каролайна, який перебіг 400 миль дороги.

Сміт спродав пса Е. МекКартому в Тамборо, Джорджія. З Ешвіл до Тамборо він вислав пса зелїзницею. Прибувши до Тамборо, пес по кількох днях щез. Та заки МекКарти вспів донести про се Смітови, пес вже був в хатї Сміта. Продажу відкликано.



# ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

### Німецько-російсько-японський союз.

Кореспондент нюйорського „Таймс-у" доносить з Вашінґтону, що німецька старокраєва газета „Кельнїше Цайтунґ" писала недавно про плян майбутного союза, до якого мала би війти Німеччина, Росія і Японія. Німеччина готова приступити до такого союза, але під услівєм, що Англія мусить бути побита в сїй війнї.

### Мирова демонстрація у Відни.

З Амстердаму на основі віденських телеграм доносять, що в неділю, 30-го вересня 1917 р., в сали міського ратуша у Відни відбула ся велика мирова демонстрація, уряджена заходом партії християнських суспільників. В демонстрації взяло участь кільканайцять тисяч осіб. Головну промову виголосив князь Альойз Ліхтенштайн, президент австрійської палати послів. „Ми подаємо нашу руку для бажаного мира, — говорив князь Ліхтенштайн — але коли її відкинуть, то ми вхопимо за меч, який, як доси, при божій помочи порішить справу в нашу користь". Виступало ще богато инших бесїдників і всі у своїх промовах обговорювали справу мира. Час від часу підносили ся гучні оклики в честь миролюбного папи Венедикта XV. і цїсаря Карла І.

### „Франція мусить мати Альзацію й Льотаринґію".

„Франція не піддасть ся у сїй війні так довго, як довго не одержить запевненя, що Альзація й Льотаринґія перейдуть назад до неї" — сказав Данїель Блюменталь, спеціяльний французький аґент у Злучених Державах, 500 Альзатцям, які говорять по німецьки, зібраним в Кантерс Авдіторіюм в Пасейк, Н. Дж. — „Ми з Альзації й Льотаринґії є Французами в серці і в думці і ми жадаємо віддання сих країв" — говорив він дальше. — „Наші краї украдено від Франції 1871 року і їх мусить ся віддати назад без найменьшого сумніву".

Д. Блюменталь приїхав недавно до Злучених Держав. Через 42 роки був він з Альзації послом німецького парляменту, а тепер є президентом „Сьвітового Союза для Приверненя Альзації й Льотаринґії". Говорить по німецьки; по французьки не вміє.

# ВСЯЧИНА.

### Козацька церква в Острогожську.

Острогожськ, вороніжської губернії, почав заселяти ся в половині XVI. віку поселенцями із задніпрянської України. В роках 1650 і 1651 на місци бувшого городища (на Лисій горі) почали будувати кріпость. В 1652 році кольонія українських козаків, в числї 1.067 голов з полковником Іваном Дзїньковським, зложила присягу на вірність московському цареви в Путивлї, та йшла на Бітюг для поселеня. Зупинивши ся біля нескінченої тоді кріпости (острова) Острогожська, козаки так сподобали собі се місце, що захотіли тут поселити ся. Московський уряд згодив ся і козаки почали будувати тут оселї і кріпость. В 1653 р. стояла вже кріпость і перша церква-собор.

В 1664 році прийшла нова партія козаків і оселила ся в західній части Острогожська, що ще й доси називаєть ся „Нова Сотня". Сі поселенці збудували собі скоро деревляну церкву Різдва Богородиці. Ся церква стояла до 1760 року, а того року вірні почали збирати гроші на будову нової. В 1762 році була готова нова камяна церква Різдва Богородиці, яка з малими змінами заховала ся й до нинї. Стару деревляну церкву спродано в село Мілове, старо-оскольського повіту, курської губернії.

### Хто зорґанізував пласт.

Пласт (скавт) є се орґанізація молодїжи на практично військовій основі. Молодїж орґанізуєть ся, лучить ся в гуртки, вчить ся карности, витривалости, національної сьвідомости. Молодїж вчить ся бачити висшу цїль перед своїми очима і стремить до тої цїли. Отже бачимо, що пласт є добрим виховуючим средством. І котрого народу пласт є добре розвинений, той нарід завдяки тому пластови може деколи осягнути свою цїль.

Першу гадку такої орґанізації піддав англійський генерал з англійсько-бурської війни, Річард Бейдл Пасел. Від нього взяли початок для пластів всі народи, а також і Українці.

Пласт стараєть ся заздалегідь приготовити як найширші верстви молодїжи на всякі можливости, щоби пластуни все на всьо були готові. Се задача тяжка, бо від пластунів вимагаєть ся скорого вироблення твердого характеру, вироблення інтеліґенції, послуху і думаня. Ще більше вимагаєть ся від впорядчиків, що мають служити приміром.

Підготова дїлить ся на фізичну і моральну. Фізично пластуни стремлять до такого виробленя, щоби могли зносити свобідно всякі житєві невигоди. Служать до сього вправи і руханка. Морально пластуни стремлять до виробленя сильного характеру і відважности. Аби се здобути, треба вправляти ся замолоду. Карність і солїдарність не сходять до нас з воздуха, але їх треба навчити ся, а наука триває через цїле житє.

### Вашінґтон є нинї сьвітовим центром.

Вашінґтон, столиця Злучених Держав, нїколи не мав ще нагоди стати таким славним сьвітовим центром, яким він є тепер. Житєвий рух кипить в нім більше нїж в котрімнебудь иншім столичнім містї не то Америки, але й Европи.

Столиця Злучених Держав прибрала нинї головно фінансовий характер. Всї держави, які у сїй війнї стали по сторонї Великої Британії, їдуть до Вашінґтону затягати позички.

У Вашінґтонї перебувають під сю пору найлїпші інжинїри і летуни, які занимають ся винаходами й удосконаленєм летничих машин, а також укладають пляни, після яких мають заатакувати Німеччину з воздуха. Крім Парижа нема у сьвітї другого міста, де так розвивало би ся летництво, як під сю пору у Вашінґтонї.

І на Вашінґтон нинї звернені очи аліянтів, яко на їх спасителя.

### В СПРАВІ СІЧОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ.

Подаєсь до загальної відомости, що річне засїданє Головної Січової Старшини скликуєсь на неділю, дня 28. с. м. (жовтня) до галї Народного Дому, 217-19 Іст 6-та ул. в Ню Йорку, яке розпічнесь точно о 9-ій рано.

Порядок нарад такий:

1. Звіт Головної Старшини по порядку.
2. Дискусія над їх звітами.
3. Реорґанізація Гол. Старшини.
4. Виготовлене суб-чартерів для Січий.
5. Справа січового орґану.
6. Справа січового курсу.
7. Справа Головного Січового Здвигу.
8. Справи прапора, однострої і т. п.
9. Внески і дискусії.

Товариші! Від сего річного засїданя гол. січової старшини залежить дальше житє і розвій Січової Орґанізації, тому нїхто з урядників не повинен собі сеї справи легковажити.

Також всї Січи з близших околиць повинні взяти участь в тім засїданю, або що найменьше, повинні вислати своїх делєґатів. 120,23і26

Поодинокі Січовики і Січовички, які є членами Січової Орґанізації, мають право брати участь в нарадах гол. січової старшини, як також просить ся тих Товариств і людий до участи в нарадах, які ще не є членами Січової Орґанізації а хотїли би до неї вступити. — Здорові були!

П. Задорецький, гол. осаул.

# РЕКОРДОВИЙ ЗВІТ УКРАЇНСЬКОГО НАР. СОЮЗА

## за місяць вересень 1917 р.

### УВАГА,

**котру кождий місцевий Урядник і член Українського Народного Союза повинен пильно прочитати і до неї стисло застосувати ся.**

Члени, оголошені в рекордовім звітї за місяць вересень 1917 р. як суспендовані або виключені за неплачене місячних вкладок чи з иньших причин згідно зі статутом організації, коли хотять і на далї бути членами У. Н. Союза, мусять зголосити ся в протягу сего місяця (жовтня) до своїх відділів і вписати ся наново, заплативши всї свої вкладки і залеглости до місцевої каси на руки відділових урядників. Як сего не зробить до кінця жовтня 1917, то в падолисті 1917 мусять виповнити нові аплікації (просьби о принятє), коли хотять бути членами У. Н. Союза, подібно, як кождий новий кандидат. Ті знов члени, котрі в місяцю вересню 1917 р. взяли переступні листи, а еще доси не зголосили ся до якогось иншого правно істнуючого відділу У. Н. Союза, мають се зробити в місяцю жовтню 1917 р., бо на другий місяць, т. є. в падолисті 1917 р. вичеркне ся їх з членів організації, а тоді вони можуть бути приняті до У. Н. Союза тілько на підставі нових аплікацій (просьб о принятє).

### НОВОПРИСТУПИВШИЙ ВІДДІЛ.

**Сестрицтво Пресьвятої Діви Марії в Іст Йонгставн, Огайо.**

В. 119. Кардаш Катерина, Шубеляк Катерина, Сокіл Розалїя, Залановська Ксеня, Літипло Марія, Омелян Марія, Мацюпа Анна, Косопут Марія, Ґіль Анастазія, Коваль Катерина, Колодкевич Марія, Макар Анна, Матильська Анна, Семенко Анна, Корецька Марія, Мостовюк Анастазія.

### НОВОПРИСТУПИВШІ ЧЛЕНИ.

В. 1. Бендас Лукаш.
В. 3. Матлаґа Стефан, Мосора Василь, Лисачок Стефан.
В. 6. Буряк Андрей.
В. 14. Даткун Іван, Речук Йосиф.
В. 23. Скалецький Михайло, Угач Анеля, Мазурак Петро, Майбер Олекса.
В. 27. Дацьковський Іван, Уніловський Стефан, Лотоцький Стах.
В. 36. Музичка Катерина, Федунь Гаська.
В. 37. Могила Паранька, Богдан Текля, Генке Розалїя, Решетівська Марія, Лиса Ксеня, Малїк Марія, Біленька Зофія.
В. 44. Чепеляк Андрей.
В. 47. Федишин Теодор.
В. 58. Островський Василь.
В. 62. Маслюх Василь, Козак Григорій, Сінавський Данько.
В. 67. Шеремета Юрко, Патинок Григорій, Шпак Ігнац.
В. 68. Король Микита, Лимішка Марія.
В. 70. Мулик Олекса.
В. 72. Ольховий Ілько.
75. Шельвах Андрей, Шпак Іван, Чмир Григорій, Німа Михайло, Візний Дмитро, Шпарґала Михайло, Тибінка Іван, Герман Григорій, Фіцик Гринько.
В. 77. Йоган Михайло, Кордяк Іван, Зелїнська Марія.
В. 78. Стерник Михайло.
В. 83. Секрета Марія.
В. 85. Целехач Андрей.
В. 89. Ґолдак Павло.
В. 91. Ґвоздик Дмитро.
В. 93. Янчук Даниїл.
В. 95. Зґіба Профир, Лозинський Мих.
В. 97. Туркевич Михайло.
В. 99. Федів Петро, Процяк Стефан, Литвин Василь.
В. 102. Василь Павло, Висоцький Михайло, Пацула Петро, Катинський Антін, Панеський Михайло, Кубенець Стефан, Церковнюк Анастазій.
В. 105. Гаврилко Стефан, Ковтунюк Михайло.
В. 108. Олекса Юрко.
В. 113. Беєр Станислав, Вацур Андр.
В. 114. Головчак Михайло, Войт Мілька, Войт Николай.
В. 116. Шаравара Антоніна, Шаравара Яким.
В. 124. Партика Семен, Олїйник Марія.
В. 132. Боженко Константин, Хоцїнський Дмитро (ст.), Куніцький Григорій.
В. 146. Кривий Михайло.
В. 147. Салик Василь, Бохна Михайло, Сивий Максим.
В. 155. Козак Ксеня, Гавриш Розалїя.
В. 168. Сенькiв Гаська, Дзюбак Ксеня.
В. 174. Гнатишак Іван.
В. 206. Кипярська Текля.
В. 210. Давидів Теодор, Шалата Гринь.
В. 213. Сомик Маланя, Захарійчук Катерина, Захарійчук Гнат, Дячун Стефан, Жирий Прокіп, Кладко Марія.
В. 214. Макух Михайло.
В. 217. Онуфрик Дмитро, Слюсар Сенько, Квасниця Йосиф, Ґереґа Михайло.
В. 218. Микільчак Николай.
В. 220. Меґес Іван.
В. 221. Чепіль Василь, Чепіль Зофія, Марущак Николай.
В. 223. Литвин Мартин, Литвин Станис.
В. 234. Ґрушка Теодор, Олїйник Андрей, Сидор Михайло.
В. 235. Пелиничко Михайло.
В. 237. Гнида Андрей.
В. 239. Мокрицький Петро, Цупер Николай.
В. 241. Хомета Гнат.
В. 245. Антонишин Станислав.
В. 248. Коваль Дмитро, Бриниґлевич Томаш, Заплітний Павло.
В. 255. Палюга Васько.
В. 276. Задорожний Іван, Бабіць Іван.
В. 288. Крокош Стах, Ціп Григорій.
В. 296. Перша Іван, Заяць Андрей, Мельник Петро, Мельник Іван, Олендер Михайло, Береґуля Дмитро.
В. 300. Ярчак Іван, Роман Іван.
В. 301. Мотлюк Семен, Витньовський Іван.
В. 316. Матковський Михайло.
В. 318. Тарас Анна.
В. 324. Антонович Петро.
В. 336. Потюк Василь.
В. 350. Белюх Николай.
В. 354. Волиняк Захарий.
В. 355. Тинів Петро.
В. 365. Заґібайло Олекса.
В. 367. Федоришин Іван, Баґрій Мих.
В. 369. Турко Николай.
В. 370. Малар Василь, Маліцький Йосиф, Присяжнюк Стефан, Ковальчук Іван, Беднарський Іван, Лисак Андрух, Ковальчук Йосиф, Лотоцька Анна.
В. 384. Зеленчук Іван, Цвик Іван.
В. 393. Ананевич Данько.
В. 396. Драпала Іван.

### ЧЛЕНИ НАНОВО ПРИНЯТІ.

В. 1. Барна Теодор, Дик Григорій, Герцек Іван, Заканич Гнат.
В. 50. Сосницький Йосиф.
В. 67. Пастущак Михайло.
В. 78. Смілка Юлїя.
В. 81. Ліщинський Олекса.
В. 87. Кузма Макар.
В. 89. Кочманюк Кирило, Кочманюк Ірина.
В. 100. Андрусин Василь.
В. 105. Гейтель Іван.
В. 106. Стовпець Петро.
В. 133. Ягело Антін, Ягело Катерина, Телевяк Панько, Вакулїнський Василь.
В. 142. Наливайський Станислав, Зелїнський Станислав, Радзиняк Юрко.
В. 147. Семанишин Павло, Салат Стефан, Данилїв Іван, Падух Василь, Саврук Григорій, Крупка Панько, Коропець Іван.
В. 155. Степась Василь.
В. 160. Максимів Юлїя, Лаврик Катерина, Харів Яцко.
В. 165. Добош Петро.
В. 168. Король Теодор.
В. 175. Ягніщак Михайло, Олїйник Стефан, Снежек Франко, Горбянський Николай, Консовський Николай, Меґес Андрей, Полюляк Михайло, Гайдук Вас.
В. 200. Харишин Дмитро.
В. 206. Олїйник Павло.
В. 211. Зілїнський Андрей.
В. 213. Петришин Сень, Федишин Мик.
В. 217. Рудий Іван, Салїй Василь, Плекан Григорій.
В. 221. Понович Федор.
В. 225. Крокоський Йосиф, Куліїв Прокіп, Стеняк Сень, Шпит Томко, Марцинишин Петро, Гатлан Іван, Демко Теодор, Левицький Іван.
В. 229. Гнатюк Петро, Кобронь Андрей, Крук Михайло, Мехнич Стефан, Маркович Йосиф, Славський Антін, Сахринь Гриць, Шінорецький Іван, Шінорецький Лукаш.
В. 241. Заржицький Марія.
В. 292. Лаврик Василь.
В. 300. Шеремета Николай.
В. 301. Шайнога Павло, Луцишин Мих.
В. 316. Нарівний Іван, Румак Захарко.
В. 326. Фіняк Яков.
В. 330. Прусак Володимир.
В. 332. Вірдман Іван.
В. 336. Гальчук Дмитро, Лазука Антін, Кукіш Григорій, Лазука Іван, Федорчак Томаш.
В. 341. Волянський Петро.
В. 350. Черкавська Анна.
В. 363. Луцишин Стефан, Самаранда Михайло.
В. 370. Стасюк Дмитро.

### ЧЛЕНИ ПРИНЯТІ З ПЕРЕСТУПНИМИ (ЛИСТАМИ) КАРТАМИ.

В. 1. Кіш Стефан.
В. 2. Чернявський Петро.
В. 17. Козар Андрей.
В. 24. Цьокан Іван.
В. 36. Бурка Марія.
В. 37. Сіра Юлїя.
В. 67. Суховерх Андрей.
В. 94. Дідуник Николай.
В. 97. Петрів Петро, Бурка Мартин.
В. 108. Бабяк Іван.
В. 146. Шалапай Теодор, Шалапай Паранька.
В. 198. Голод Дионізій, Голод Олена, Голод Юстина, Голод Марія, Сисак Йос.
В. 213. Івахів Василь.
В. 223. Фещак Дмитро.
В. 234. Брода Андрей.
В. 241. Рекрут Володимир.
В. 292. Поточняк Михайло.
В. 293. Тимчишин Григорій.
В. 323. Гасин Петро, Гасин Йосиф, Кархут Петро.
В. 336. Остапчук Григорій.
В. 341. Крижепінський Йосиф.
В. 360. Демчина Микола, Демчина Юлїя.

### ЧЛЕНИ СУСПЕНДОВАНІ АБО ВИКЛЮЧЕНІ ЗА НЕПЛАЧЕНЄ МІСЯЧНИХ ВКЛАДОК

В. 1. Зимяк Наум, Хлебовський Йосиф, Стратоцький Теодор, Кузмич Петро, Ґрич Методій, Ґлова Семан, Беднарчик Павло.
В. 6. Богданюк Олекса.
В. 7. Костів Йосафат, Кот Михайло.
10. Співак Іван.
В. 14. Козар Анна, Чорней Михайло.
В. 21. Савка Іван, Лабай Роман, Кавала Михайло, Клодовський Йосиф.
В. 23. Михальчук Николай.
В. 23. Козаковський Іван.
В. 32. Шеленко Михайло, Костелян Дмитро, Іванович Іван.
В. 34. Ковяк Николай.
В. 35. Прухницький Михайло, Губич Григорій.
В. 42. Адзима Іван.
В. 47. Мельник Онуфрій.
В. 49. Пилюк Стефан, Липа Григорій.
В. 59. Тимчук Анна.
В. 60. Бурий Дмитро.
В. 61. Сьох Михайло.
В. 64. Щомак Іван, Маґдич Юрко.
В. 65. Драбик Семен.
В. 74. Токар Григорій, Гуменюк Йоаким, Королянчук Іван.
В. 87. Макар Михайло, Боцко Ілько.
В. 88. Тарас Гнатко.
В. 91. Рудзїнський Антін.
В. 93. Збир Сригорій (син Томка), Кертуцький Стефан.
В. 94. Семенюк Семен, Вовк Стефан.
В. 95. Петрик Пилип.
В. 103. Пастернак Теодор, Папушка Павло.
В. 104. Кузьма Атаназій, Марчузак Іван.
В. 106. Мокрицький Михайло.
В. 110. Блавуцяк Амброзий, Остапів Яков.
В. 114. Самардак Василь.
В. 125. Бойда Катерина.
В. 145. Куратовський Іван.
В. 146. Козакевич Андрей, Горішний Стефан, Савка Петро.
В. 147. Бучковський Дмитро.
В. 155. Наґребна Кристина, Чернїґа Антін.
В. 170. Спет Теодор, Опалинська Ева, Милянович Михайло, Маґура Йосиф, Миндрона Катерина, Лема Василь, Грицишин Кость, Ференц Василь, Домбровська Евгенія.
В. 175. Неборська Бронїслава, Неборський Йосиф.
В. 186. Баволяк Михайло.
В. 214. Довган Семен.
В. 217. Феццур Дмитро, Гнатків Іван, Щетельський Петро, Петрик Стефан.
В. 221. Дубас Катерина, Бабух Паська, Ґенсьорський Стефан, Богачик Казимир, Ґура Николай.
В. 229. Савкулич Григорій, Савіцький Іван, Полько Іван, Маркович Гаврил, Крисков Стефан, Ізак Гриць, Гарасим Анна, Гарасим Петро, Буч Федор.
В. 230. Тима Іван.
В. 235. Кухарук Андрей.
В. 259. Купчак Стефан.
В. 270. Курчинський Циприян, Чорневий Юрко.
В. 277. Кузьмак Василь.
В. 292. Мацюк Дмитро.
В. 300. Яцишин Юрко, Олїйник Ник.
В. 316. Білик Василь, Бойко Павло, Чубатий Ілько, Возїй Григорій, Марцінів Михайло, Кубарич Андрух, Романів Тимко, Плекан Теодор, Дзунак Григорій, Шурґот Стефан.
В. 317. Мотель Петро.
В. 320. Новаковський Іван.
В. 330. Афінович Катерина, Афінович Николай, Наґайовський Антін, Іваськів Кость.
В. 332. Медирак Лаґош.
В. 336. Яким Іван, Добромільський Ів.
В. 347. Гевчук Текля.
В. 364. Михалюк Андрей.
В. 379. Сенюра Михайло, Федорів Марія, Баґрій Анна, Баґрій Павло, Баґрій Тимко.
В. 381. Раковіцька (Гз.) Марія, Ковальський Франко, Раковіцький Іван.
В. 384. Кучер Михайло.
В. 388. Рибак Софрон, Кручай Михайло, Грималяк Йосиф, Ярошінський Николай, Степїй Іван.
В. 391. Радонь Марія.
В. 401. Перепелка Яков Т.

### ЧЛЕНИ ВЗЯВШІ ПЕРЕСТУПНІ КАРТИ (ЛИСТИ).

В. 4. Сисак Йосиф, Голод Дионізій, Голод Юстина, Голод Олена, Голод Марія.
В. 6. Ґраб Николай.
В. 40. Максимович Михайло, Максимович Павло.
В. 46. Лящький Володимир.
В. 93. Рекрут Володимир.
В. 102. Дорош Марія.
В. 111. о. Попель Михайло, Попель Магдалена.
В. 142. Брода Андрій.
В. 192. Ніхабаницький Василь.
В. 200. Сіра Юлїя.
В. 217. Луцишин Василь.
В. 224. Кравіцький Гринько, Костишин Дмитро.
В. 225. Кузїв Прокіп, Демчина Николай, Демчина Юлїя.
В. 229. о. Левицький Лев, Лаврів Олекса.
В. 255. Булїй Петро.
В. 263. Музичка Іван.
В. 273. Цектор Петро, Пятковський Юрко.
В. 339. Кудла Олекса.
В. 371. Базарніцька Ксеня.
В. 396. Бабяк Іван.

### ЧЛЕНИ ПОМЕРШІ.

В. 78. Завойський Франко.
В. 147. Дверницький Адам.
В. 213. Кладько Василь.
В. 342. Гінда Анна.
В. 350. Кошлайчук Неопіля.

### ЗІСТАВЛЕНЄ.

| | |
|---|---|
| В місяцю серпню 1917 р. було членів в У. Н. Союзї | 9.701 |
| В місяцю вересню 1917 р. принято нових членів до У. Н. Союза | 177 |
| В місяцю вересню 1917 р. принято наново в члени У. Н. Союза | 89 |
| В місяцю вересню 1917 р. принято з переступними листами з других відділів У. Н. Союза | 30 |
| В місяцю вересню 1917 р. перейшло з иньших кляс посмертного | 7 |
| Разом | 10.004 |
| В місяцю вересню 1917 р. суспендовано за неплачене місячних вкладок чи иньших причин | 117 |
| В місяцю вересню 1917 р. виключено за неплачене місячних вкладок чи иньших причин | 22 |
| В місяцю вересня 1917 р. взяло переступні листи | 31 |
| В місяцю вересню 1917 р. перейшло до иньших кляс посмерт. | 7 |
| В міс. вересню 1917 померло | 5 |
| Разом | 182 |
| З кінцем вересня 1917 р. У. Н. Союз числив членів після шістьох кляс | 9.822 |
| З кінцем вересня 1917 р. У. Н. Союз числив дітий членів У. Н. Союза | 1.913 |
| Разом | 11.735 |

### ЛІСЛЯ КЛЯС І СУМИ ОБЕЗПЕЧЕНЯ:

| | |
|---|---|
| Кляса А $250 | 388 |
| Кляса АА $500 | 4.247 |
| Кляса В $750 | 137 |
| Кляса С $1.000 | 5.002 |
| Кляса ВВ $1.500 | 42 |
| Кляса СС $2.000 | 6 |
| Дітий членів У. Н. Союза | 1.913 |
| Разом | 11.735 |

**Д. Капітула**, гол. предс. У. Н. С.,
**М. Угорчак**, гол. рек. секр. У. Н. С.

# РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

БРІДЖПОРТ, КОНН. Тов. „Українська Січ", від. 59, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеть ся в неділю, 14. жовтня с. р., в Січовій читальни „Просьвіти", 1070 Пембрук стріт. Тож просить ся всїх членів, щоби на годину 2-гу пополудни зійшли ся на згаданий мітінґ, бо є дуже важні справи до полагодженя. І приведіть з собою хоч по одному членови для нашого товариства. Дорогі Братя і Сестри! Вступайте громадно до нашої „Сїчи", від. 59 У. Н. Союза, а не вступайте до жадних англійських „іншуренсів". Ви маєте тепер добрий примір з т. Николи Ганича. Його жінка, бл. п. Феска, належала до „іншуренс", то як жила, то було добре, а як вмерла, то її муж і до сего часу не може дістати гроший по жінцї. А одна словенська жінка також належала до англійських „іншуренсів" і таксамо не дістала нічого. А наш У. Н. Союз перейшло **один міліон долярів виплатив вдовам і сиротам**, то ще й для Вас буде забезпека, лучше ніж деинде. Наш У. Н. Союз має капіталу поверх **чверть міліона долярів**, а наше товариство, яко відділ 59-тий такої першорядної організації народної, організації найбогатшої в членах і в капітал, дає матеріяльну поміч своїм членам совісно і чесно! Наше товариство перше підняло прапор народний в гору тут в Бріджпорті. При помочи других товариств наше товариство перше дало поміч Січовикам ґімнастичного тов-а Січ, від. 6. Січової Орґ. Укр. в Америці, випозичаючи $25 на фонд „Просьвіти" тут в Бріджпорті. І наше товариство далї працює для добра народу — тихо, але щиро! То чомуж Ви не маєте бути між нами? Чи Ви не любите свого народу? Чи Ви не любите просьвіти? Прийдіть, запишіть ся в члени нашого товариства, а побачите, що ті стрічки, які я пишу, є правдиві. Я вірю, що Ви не будете позаду, що Ви сьвідомі того, чого вимагає народна справа від Вас. Я вірю, що Ви виступите острим кроком вперед і скажете так: „Я готовий стати мулярем народної твердинї — Українського Народного Союза!" — Іван Бойко.

АСТОРІЯ, Н. Й. Уряд бр. св. Николая, від. 5, повідомляє всїх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінґ відбудеть ся в суботу, 13. жовтня с. р., о годинї 7-мій вечер, у Николи Матрафайла, під ч. 244 Потер Аве. Обовязком кождого члена явити ся на той мітінґ, бо будеть ся вибирати новий уряд. Котрий член не буде на тім мітінґу, то щоби потому не вносив жадних протестів, як то часто буває, бо ті всї справи полагодить і мале число членів, а котрі не будуть присутні, то мусять заплатити кару $1.00, а урядник $2.00 і будуть примушені пристати на всї ті справи, які будуть полагоджені. Всї урядники і контролори мають здати всої справоздання за цілий рік свого урядованя. — М. Козак, предс.; Н. Брисловський, кас.; В. Лилак, секр.

ЛІТЛ ФОЛС, Н. Й. Тов. „Запорожська Січ", від. 330, повідомляє своїх членів, що мітінги будуть відбувати ся третої неділї по першим, в гали М. Нановського, ч. 10 Мотак стр. — Гр. Бойчук, секр.

ІСТ ЙОНҐСТАВН, О. Сестрицтво Пресьвятої Діви Марії, від. 119, подає до загальної відомости, що місячний мітінґ відбудеть ся дня 14. жовтня с. р., тож просить ся всї сестри сего відділу, щоби всї як одна явили ся на сей мітінґ, бо то є перший мітінґ, то мусять ся ухвалювати, як маєть ся поступати далї. Таксамо просить ся, щоби ті, котрі мають виповнені деклярації, принесли їх на мітінґ. Приведіть з собою і тих решту женщин, котрі що не стоять у Вашім відділї. Не відкладайте сеї справи на будуче, бож ганьба, що на тілько жіноцтва заледви вписало ся 16. На що Вам тулити ся по чужих організаціях, коли ми маємо свою українську організацію, котра вже не одній вдові й сироті слези обтерла. Тож приходіть всї як одна. Перше казалисьте: чому нема тут відділу, а тепер маєте, тож не відмовляйте. — Марія Омелян, предс.; Катерина Коваль, кас.; Катерина Кардаш, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Тов. „Мир", від. 324, повідомляє всїх своїх членів, що мітінґ відбудеть ся в неділю, 14. жовтня, о годинї 3-тій пополудни, в домі Української Громади під ч. 2309 Фермонт Аве. На тім мітінґу повинні явити ся всї члени, бо се буде послідний мітінґ, на котрім можна обговорити справи конвенції. Будеть ся також вибирати комітет на баль. — К. Качор, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Сим подасть ся до відома членів тов. „Богородчани", від. 233, що місячні збори відбудуть ся в суботу, 13. жовтня б. р., о годинї 8-мій вечер, під ч. 41● Іст 5-та улиця. Кождий член обовязаний явити ся на означений час. Довгуючі члени повинні вирівнати свій довг, бо в противнім разї будуть суспендовані на підставі параграфів статута У. Н. С. і товариського. Крім того є дуже важні справи до полагодженя, між иншим справа переходу до Народного Дому. Тому просить ся всїх членів, місцевих і позамісцевих, конечно прибути та припровадити з собою своїх знакомих товаришів, бо тепер приймаєть ся нових кандидатів за половину вступного. — в. Мартинець, секр.

ТЕЙЛОР, ПА. Бр. св. Николая, від. 114, повідомляє всїх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеть ся в трету неділю по першим о 3-тій годині пополудни, в гали під ч. 401 Ок 5 стр. Кождий член обовязаний прийти на мітінґ. — Т. Сенчук, секр.

СТ. ДЖОЗЕФ, МО. Тов. „Запорожська Січ", від. 355, повідомляє всїх своїх членів, що мітінґ відбудеть ся в неділю, 14. жовтня с. р., точно о 2-гій годинї пополудни, в гали Н. Миханця. Кождий член мають ся явити на тім мітінґу, бо инакше заплатить 50 цнт. кари, а урядник $1.00. Урядники мають здати свої справоздання. Буде також справа висланя делеґата на конвенцію. — С. Торопа, предс.; М. Боднар, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Тов. „Згода", від. 62, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеть ся в суботу, 13. жовтня, о годинї 5.30 вечер, в гали МкНікол, 62. улиця і Ґрай Аве. Обовязком кождого члена прибути на означений час і попрацювати над справою товариською та організаційною. Комітет балевий буде здавати рахунок з доходу і розходу відбувшого ся балю дня 29. вересня. Тож просимо не забувати про мітінґ та про нових членів до нашого товариства. — О. Кокоцинський, предс.; Ф. Холявський, секр.



# ВІДЧИТ СІЧОВИЧКИ СТЕФАНІЇ АБРАГАМОВСЬКОЇ В НЮ ЙОРКУ.

**Нинї вечер (11. жовтня 1917) о годинї осьмій відбудеть ся в Січовій гали під числом 134 Іст 7-ма улиця відчит на тему: „Женщина в родиннім і суспільним житю". Нюйорська Січ, перший відділ Січової Орґанізації Українців у Злучених Державах, просить всїх цікавих на повисше згаданий відчит. Вступ безплатний.**

# КОНВЕНЦІЙНІ ПРОЕКТИ.

45.

З нагоди наближаючої ся конвенції хотів би і я дещо сказати, але щоби не пошкодити організації, тільки їй помочи. Для того я пропоную:

1. Кошти конвенційні щоби не покривали відділи зі своєї каси, як тепер, бо є такі члени, що належать до товариства, а до Союза ні. Коли відділ буде оплачувати делегата, то ті члени будуть покривджені.

2. Конвенції повинні відбувати ся що 4 роки, аби не марнувати тяжко запрацьованого гроша. А коли би зайшла потреба конвенцію прискорити, або противно — відложити, то тоді члени повинні знати наперед, задля якої причини се має стати ся. Я думаю, що тоді оминулоб ся богато лиха.

3. Треба перевести ухвалу, щоби відділи за суспендованих членів не платили. Коли була система розметова, то тоді Союз не був всилі покривати тих коштів за суспендованих членів, бо був би понесли великий недобір. Але тепер кождий член сам за себе платить, а як він є байдужний, то нехай сам за себе відповідає, а не братська каса. Через несовісність поодиноких членів руйнують ся братські каси, а се прецінь не лежить в інтересі нашої організації.

4. Аби на членів не накладати більших податків, як я читав в однім проекті, щоби заложити фонд для України, на котрий члени платили би по 5 центів місячно. Такий фонд є добрий і потрібний, але я є такої гадки, щоби порозуміти ся з другими організаціями, бо Україна не є для нас самих, а для всіх, то най всі організації наложать податок на своїх членів.

5. Конечно треба ухвалити, що урядники, котрі мають місячну пенсію, не повинні брати дієти ані на конвенції, ані за жадні засідання, бо то навіть смішно виглядає два рази платити за одну роботу. В проєктах перед кождою конвенцією о тім пише ся, а знести ще раз трудно.

6. Половину конвенційних коштів раджу покрити з каси головної, а половину нехай заплатять члени розметом.

7. Делегатом може бути кождий член, котрий належить найменьше 6 місяців до Союза. Я раджу відділам, аби не вибирали ані делегатами ані урядниками таких членів, бо тоті самі силують ся, бо такі делегати чи урядники не роблять нічого тілько роздор, бо вони того ся там учать.

8. Уряд головного опікуна дітий знести, а тоту роботу поручити урядникам, що беруть місячну пенсію, бо ми не можемо платити за ранги, але за роботу.

9. Діти можна приймати від першого року, але родичам по померший дитині платити від років, а не 200 долярів, як тепер, бо молодші діти більше вмирають, то організація могла би мати більше розходів. Я не годжу ся з тим, аби членам Молодечого Союза звертати їх гроші по 15-ти роках, бо організація не кернищ, щоби могла платити по померших і живим. Мусимо на всьо уважати, бо то наша організація, то мусимо її підпирати, а не обдирати.

**Григорій Волошинович,**
делегат 296 відділу У. Н. С.

46.

Сегорічна конвенція певно випаде досить гарно та поставить нашу організацію на першім місци між українськими центральними організаціями. Певно, що сегорічна конвенція усуне на бік всьо то, що шкодило в розвою нашій організації, а на то місце поставить щось корисного як для членів так і для добра нашої організації. Вже тепер видко по проектах, що панове делегати на сегорічну конвенцію не поїдуть даром, але вони положать ще тривкійші підвалини під свою щиро-українську організацію, так, що вона зможе згуртувати всю українську імміграцію.

Щодо проектів, які вже були друковані в часописи „Свободі", то є найкориснійші два, а то о. Хомяка і п. С. Миляновича. Над тими двома проектами варто би пп. делегатам вже тепер застановити ся, а на конвенції їх перевести в житє, бо ті оба проекти досить добре обдумані, так, що вони повинні вийти в житє нашої організації без поправок.

Від себе я пропоную:

1. Щоби конвенція відбувала ся що три роки в Ню Йорку, або в Джерзи Сіти.

2. Кошти делегатів повинна покривати головна каса У. Н. Союза, але не так, щоби делегат привозив до дому по 30 або по 40 долярів.

3. Головні урядники не повинні побирати жадної пейди на конвенції, бо вони мають сталу платню; але мають дістати кошти подорожи.

4. Головні урядники не повинні собі пейди підносити, а ле брати таку платню, яку назначать делегати на конвенції.

5. Головні урядники щоби не належали ані до Федерації ані до Української Ради, бо через те робить ся ворожнеча поміж членами, а то з тої причини, що одні члени стоять за Федерацією, другі за Українською Радою. Отже на тім організація богато терпить.

6. Головних урядників коли вибирати, то вибирати людий, котрі є знані ширшому загалови через свою працю для свого українського народу, а не через агітацію на конвенції.

7. З лінами треба зробити так, аби всі члени були задоволені: і ті, котрі взяли ліни, і ті, котрі не брали.

8. „Просьвітну Комісію" знести, бо вона мало що зробила для добра організації і для добра нашого народу. Фонд просьвітний обернути на фонд до старого краю, на рідні школи на Україні.

9. Часопись „Свобода" най виходить таксамо, як дотепер, то є три рази на тиждень, бо вона досить вистарчає для членів. Приміром коли член одержує часопись у вівторок, то він має досить що читати до четверга. Щей до того богато членів читають инші українські часописи. „Свобода" має бути редагована таксамо в національнім напрямі як дотепер, а також щоби не було жадних нападів ані на церковну партію ані на поступову, бо через те У. Н. Союз тратить богато членів.

**Стефан Лемішка,** чл. У. Н. С.

47.

Високоповажані Панове Делегати! Прошу взяти під розвагу отсі мої проекти:

1. Кождий відділ, котрий числить найменьше 25 членів, щоби на слідуючу конвенцію вислав свого заступника і щоби не вільно було передавати делегатства другому відділови до заступництва.

2. Відділ, котрий би находив ся далеко від місця, де відбуває ся конвенція, а тікет подорожи коштував би більше ніж 25 долярів, може бути звільнений і заступництво може передати другому відділови.

3. Відділ, котрий числить меньше ніж 25 членів, а не хотів би передати заступництва, може вислати свого делегата, або може передати заступництво другому відділови.

4. Кошти конвенції повинні бути оплачувані з каси У. Н. С. і з відділових кас, бо делегати працюють для відділів і для У. Н. Союза. Отже подорож на конвенцію і з конвенції щоби відділи оплачували зі своєї каси, а дієту й инші експенси оплачувати з каси У. Н. Союза. Тоді кождий відділ зміг би вислати свого заступника.

5. Слідуюча конвенція щоби відбула ся в місті Рочестер, Н. Й., бо тут є осередок відділів.

6. Конвенція щоби відбувала ся що три роки.

7. В кождій місцевости понастановляти організаторів, котрі би мали організувати членів до У. Н. Союза за гонорами і платним винагородженєм. Головного організатора непотрібно, бо одна робота була би роблена два рази. Тую роботу мають робити головні і місцеві секретарі, а організатори були би заплачені від них.

8. До заложення відділу щоби вистарчало лише 10 членів цілком нових, а двох членів, а не більше, щоби можна було приняти з переступними листами, коли ті члени старали ся до заложення відділу.

9. Газету щоби видавати щоденно на 6 сторін друку. Щоби дати народови більше просьвіти. Щоби було більше місця на ріжні бизнесові і відділові оголошення, то в пятницю треба видавати часопись на 12 сторін друку, щоби кождий мав свою українську газету і не потребував купувати чужих. Тоді було би більше пренумераторів і організація дістала би більше членів.

10. Коли мужі і жінки належать до організації, то щоби газету оплачував і отримував тілько муж.

11. До редакції щоби конвенція вибирала відвічальних людий, а то редактора, завідателя друкарні і формана за відповідним бондом, і людий, котрі мають що найменьше два роки практики.

12. В кождій місцевости щоби редакція понастановляла своїх агентів, котрі старалиб ся подавати новинки і поучаючий матеріал, з винагородженєм за їх працю.

12. Тепер є найліпший час подумати про сироти. Се, Панове Делегати і Делегатки, дуже важна і пекуча справа. Сиріт є богато вже по наших померших членах, а декотрі з них перебувають навіть у чужих сиротинцях, або у чужих добрих людий, котрі заопікували ся ними. Тілько ми, хоч їм найблизші, забуваємо за них. Приходить час, коли тих сиріт буде значно більше тут в Америці і велика поміч потрібна буде дуже і в старім краю. А ми-ж їх батьки! Богато організацій инших народностий, або і наших, хоч вони біднійші і меньші, мають свої захистки сиротські, і для членів старих, котрі не мають родини і не мають де голови приклонити. Наші діти і старці повинні бути межи своїми, а не у чужих. Такі осирочені діти пропадають для своєї народности раз на завше, а нам се приносить встид. Тож я раджу, щоби ми постарали ся о такий захист, а як би було неможливо, то можна порозуміти ся з якимсь другим захистом, де наші діти вчилиб ся своєї рідної мови і бувальщини. Тож відзиваю ся до Вас, Пані Делегатки, щоби Ви найбільше подбали о тоє і агітували за тим, бо то Ваш сьвятий і материнський обовязок.

Я пропоную, щоби У. Н. Союз заложив осібний сиротський фонд, а котрісь инші фонди зменьшити. Можна би взяти дещо на ту ціль з фонду народного і з фонду убогих.

**Михайло Рудий,**
делегат 217 відділу У. Н. С.

48.

Вп. Делегатам даю під розвагу отсі мої проекти:

1. На будучі конвенції повинні відбувати ся що три роки.

2. Кошти подорожи делегатів на конвенцію повинні оплачувати ся з головної каси У. Н. Союза, а по конвенції ті розходи можна розділити по рівній части на всіх членів У. Н. Союза. Члени Укр. Народ. Союза є всі рівні і всі мають однакову користь зі своєї організації, тож повинні також усі однакові тягарі поносити.

3. Делегата, якого висилає відділ на конвенцію, не повинен одобряти головний екзекутивний комітет У. Н. Союза. Такого делегата одобряють члени відділу і дають йому повновласть, тож се вже вистарчаюче.

4. Протестую проти сего, щоб делегатами на конвенцію могли бути представителі відділів, як се сказано в проекті п. Івана Мотлюка в ч. 108. „Свободи". Представитель відділу може бути делегатом на конвенцію, коли його члени виберуть, але так, без вибору, то се не буде по демократичному, а ще як головні урядники У. Н. Союза будуть знати майже о цілий рік наперед, хто буде делегатом на будучу конвенцію.

5. Пропоную, щоби всякі комісії, як: статутову, шкондрукову, верифікаційну і т. п., вибирали делегати зложені на конвенції, як також предсідателя до перепровадження тоїж.

6. Пропоную щоби „Просьвітну Комісію" на дальше установити при У. Н. Союзі, однак до сеї комісії вибирати людий сьвітських і щоби вони постійно віддали ся сій праці та щоб їх праця причинила ся до духового, морального і соціяльного піднесення членів нашої організації і взагалі української народности у новій вітчині.

7. Вп. Делегати повинні добре розглянути справу і проекти, які тичать ся до означення способу редагування органу У. Н. Союза, „Свободи", чи можливо на будуче видавати „Свободу" дневником, бо коли би на видаване „Свободи" дневником потреба було аж підвисшувати дотеперішні фонди, то я перед сим остерігаю Вп. Делегатів.

8. Пропоную, щоби фонд убогих і фонд народний злучити разом і на сей фонд оподаткувати членів лиш на пять центів, як також і на фонд резервовий оподаткувати членів лиш на пять центів, а осталих три центи з фонду народного і пять з резервового, отже разом вісім, вилучити до фонду „Просьвітної Комісії".

9. Вношу, щоби в місцевостях, де живе мале число Українців, можна утворити відділ з десятьох членів, або приймати членів впрост до У. Н. Союза, без закладання відділу. Колиб се послідне можна перевести в житє, то У. Н. Союз дістав би много а много нових членів, бо неодному говорю, щоби вписав ся до У. Н. Союза, то відповість, що йому неконче потрібно організації, бо є вже забезпечений у фабриці на случай хороби, а до У. Н. Союза вписав би ся лиш на посмертне, коби приймали, а то платити ще по 50 центів місячно до відділової каси — ніяк не хоче.

10. Попираю проект, аби до М. У. Н. Союза принимати діти від одного року житя і то без ріжниці, чи батько дитини належить до У. Н. Союза, чи ні.

11. Вступне до У. Н. Союза від нового члена повинно виносити лиш один доляр. Винагороду для секретаря відділу від новоприступившого члена зменьшити до половини, або цілковито знести, або признати винагороду лиш від такого числа членів, яке він (секретар відділу) дійсно приєднав. А вже що найкрасше, то повинно бути так, щоби винагорода, яка є призначена від новоприступившого члена, вплинула до каси місцевого відділу, а тоді члени відділу скорше малиб охоту приєднувати нових членів, бо були би сьвідомі сего, що їх відділ зросте як в членах, так і в маєтку, а як винагороду для секретаря відділу за його працю члени призначилиб йому ограничену місячну платню.

12. Попираю проект, аби місцевий відділ висилав вкладки до головної каси У. Н. Союза лиш від сих членів, які свої вкладки зложили на місячнім мітингу відділу, а суспендувати члена повинен секретар відділу, але головний секретар У. Н. Союза.

13. Попираю проект, аби кождий член (коли бажає) міг ще за житя вибрати зі свого посмертного половину такої суми, яку зложив від часу свого вступу до У. Н. Союза до часу, коли бажає вибрати її. Дехто з членів ставить проект, аби член, котрий стоїть довгі літа в У. Н. Союзі, міг вибрати половину зі свого посмертного в часі нездібности до праці, або коли виїзджає до старого краю. Я вважаю се за неможливе. Такий член, вибравши половину свого посмертного, якого може навіть ще би не зложив до часу, коли бажає його вибрати, міг би раз на все покинути У. Н. Союз.

14. Попираю проект, аби член вже по 6-ох місяцях ставав ся повноправним членом і вразі смерти такого члена його спадкоємці щоби могли одержати цілу суму його обезпечення. Член, котрий перестане платити свої вкладки до У. Н. Союза, тратить право аж по трох місяцях.

15. На случай розвязання відділу маєток, який би був у сім відділі, не повинен переходити на власність У. Н. Союза, але члени розвязаного відділу можуть з ним зробити, що самі схочуть. На сій підставі параграфи: 248 і 249 статута У. Н. Союза повинно ся цілковито усунути, бо вони кажуть, що головний урядник має право контролювати всі книги підвладного відділу. Головні урядники мають свою працю в У. Н. Союзі і повинні вважати, щоби члени точно платили свої вкладки до У. Н. Союза; а чи ті члени мають який маєток у своїй місцевій касі, чи ні, се не повинно обходити головних урядників. Таксамо параграфи: 203, 204, 205 і всі слідуючі до артикулу 7-го, треба їх змінити.

16. Параграф 346-тий, точка 4-та, каже так: „На мітингу відділу не можна говорити про справи політичні, релігійні або особисті". Деж тут демократизм? З огляду на се, що члени відділу часами говорять про висше наведені справи, коли зайде на се потреба, не оглядаючи ся на статут, котрий забороняє про се говорити на мітингу, я раджу сей параграф змінити.

Сих кілька проектів се лиш — можна сказати — поперте многих подібних проектів, які вже були друковані в „Свободі", надсилані делегатами і членами нашої організації. Много а много ще можна би навести нових проектів для зміни статута нашої організації, однак, як бачите ся, кождий, пишучи якісь проекти, має на думці лиш головнійші і конечнійші зміни в нашій організації. Розуміє ся, що всі проекти не можуть бути переведені в житє, бо многі є одні другим противні, але я вірю, що сьогорічна конвенція принесе трохи більше добра для нашої організації, ніж попередня. Вп. Делегати, укладаючи форму діловодства у нашій організації, повинні уважати, щоб ся форма була відповідна не тілько під теперішний час, але і на будуче. Ми мусимо припускати, що з хвилею скінчення світової війни велике число наших емігрантів виїде відси у рідні сторони, не оглядаючи ся на се, який буде будучий устрій нашої вітчини. У сім краю як що лишить ся, то будуть се люди більше вирозумілі, котрих саме слово, „рідний", „вітчина", не змусить покинути сей край; люди більше демократичних поглядів, люди, бажаючі стати на правдивім народнім грунті. Тож Вп. Делегати повинні про се памятати і причинити ся до того, щоби правила нашої організації відповідали вимогам таких (приступім) членів.

З огляду на се, що більшість відділів У. Н. Союза є церковними братствами, Вп. Делегати повинні заявити своє становище супроти української церкви. Я предчуваю, що коли український нарід визволить ся з чужою опікунства, тоді між українським народом вирине загальне бажанє ввести українську мову по церквах. Я певним є, що американські Українці з радостию підопруть сі змагання, бо коли ми є Українцями, то ми повинні ними всюди бути, отже і в церкви, і почути Сьвяте Письмо і пісні церковні в чистій українській мові.

**М. Кузь,**
член 217 відділу У. Н. С.

49.

Вже наближає ся час нашої 14-тої з ряду головної конвенції У. Н. Союза. Було вже досить проектів, в котрих поодинокі члени піддавали добрі гадки і похвалювали нашу організацію, бо розуміє ся, що своє треба хвалити... Але пригляньмо ся ліпше по чужих організаціях, приміром чеських, словенських і инших, то наша організація проти других організацій є ще досить кепська, бо нашим членам робить ся дуже велику шкоду. Пригадати минувшу конвенцію, то її можна назвати не конвенцією, але злочином. Чому? Тому, що як би минувша конвенція зробила була полекші для членів, то певно, що не виступило би було звиш чотирнайцять тисяч членів з нашої організації. А ті члени ще до нині нарікають і проклинають нашу організацію разом з урядом і делегатами, котрі дали довести до такого блуду на минувший конвенції.

В дописях або в теперішних проектах нераз бачимо, що Український Народний Союз не одному втер слезу, але нікому то не споминає ся, скілько то було плачу, нарікань і проклонів, що аж голос до неба о пімсту кличе від тих членів, що виступили по минувшій конвенції. Так того ніхто не відчуває, ані не спімне. Ей, панове, панове! Не знати, хто за кого Бог буде карати: чи невинних чи винних. Нам треба правду сказати в очи, щоби сегорічна конвенція зуміла назад втерти слези тим, котрим розплакала минувша конвенція.

Дехто похваляє, що минувша конвенція богато добра зробила і що перемила тяжку кризу (ми знаємо, хто пережив тяжку кризу). В чім добро зробила? Хиба в тім, що назва стала У. Н. Союз, але що з того, що імя зістало, коли людий мало що лишило ся, бо поверх двайцять тисяч членів було, а з них остало шість тисяч. І чиж се не злочин?

А теперішні члени також чекають сеї конвенції, яка буде зміна; також можна сподівати ся великого розлому, коли би не було поправи нашої організації. Минувша конвенція представляє ся нам так, як той батько, котрий придбав маєток, а лихі діти забрали в свої руки його майно, а батька на старість пустили з торбами. Таксамо і наша минувша конвенція зробила зі старими членами. Тепер нам треба робити так, аби лихо направити, щоб не було більше плачу і нарікання в нашій організації. Возьмім на увагу, що в инших організаціях, приміром в чеських і словенських, члени платять богато меньше ніж в наших організаціях. Так на пр. сороклітний член платить 68 центів до Союза, а в нас 88 цнт. до Союза на пятьсот долярів. В них платять фонди по два, по три і по пять центів, а в нас по сімнайцять центів і т. д. В них платять на цілий фонд 16 центів, а в нас аж 35 центів. Чому то так є? Чи ми вже найгірші від других народів на сьвіті, чи що? І в чім тут вина: чи тому, що ми Українці, то тому такі великі тягарі поносити маємо? Україну треба цінити високо, але тягарів не накладати, бо тим Україну розбиває ся. В тім найбільша біда, бо тих 35 центів не дають членам приступу до нашої організації. Коли членови тепер переходить поза трийцять літ, а йому прийдеть ся платити звиш два доляри, то він ніколи не хоче приступити до такої організації; бо він каже, що він і без неї Українцем буде, а так дорого платити не буде!

Деякі проектодавці пропонують, аби діти не-членів приймати до нашої організації. Але коли батько сам не стоїть в тій організації, то і дитини не дасть записати, а хоч деякі діти не-членів стоять, то вони батьків не притягнуть до нашої організації.

Одного разу було в проекті, щоби конвенція настановила головного організатора. Панове! Ви настановіть і сто організаторів, а вони нічого не здіють, коли не буде полекші у нашій організації. Колиж буде зміна в нашім Союзі, то і без організаторів люди будуть самі горнути ся. Ніколи пчола не сідає там, де нема пожитку, тож ми мусимо се порозуміти, що ніхто примусово не дасть ся на зле натягнути.

А тепер ставлю від себе отсі пропозиції:

1. Скасувати ліни, бо кождий каже: „Я там не напив, ані не наїв, щоби я там довгу наробив".

2. Щоби члени були приймлені від тих літ, як вступили до Союза.

3. Женщини таксамо щоби стояли на тисячу долярів, як мущини.

4. Кождий член щоби мав право до свого посмертного по шести місяцях.

5. Щоби член діставав запомогу зі свого посмертного, коли є нездібний до праці.

6. Щоби член був приймлений від того дня, коли вступить до організації.

7. Коли член зістане суспендований, то відділова каса щоби за него не платила, як дотепер було, бо тим касу нищить ся.

8. Головним урядникам дієт не оплачувати, ані подорожи, бо вони мають сталу платню.

9. Щоби головні урядники не підвисшували самі собі пейду без конвенції.

10. Конвенція щоби відбувала ся що три. роки, і то там, де є народні доми, щоби конвенції не ішли в чужі руки.

11. Ілюстрацію на грамоті замінити портретом Богдана Хмельницького, як колись було, бо в нашій організації тепер рабство завело ся і раба на грамоті поставлено. Чи на Україні не було ні князів, ні гетьманів, ні поетів жадних? Чим ми представимо ся, коли прийде який чужинець до нашої хати? Чи представимо ся тим рабом з пікою? Нас видять в роботі з піками, а колись Поляк побачить нашу грамоту, то також скаже: „А що то ваш круль з піков бил?"

12. Пропоную, щоби на кождій конвенції вибирати нових головних урядників, бо тим дасть ся нагоду виробляти таланту сьвідомих людий, а з того користає організація, коли буде мати більше число людий здібних до умової праці.

13. Щоби в У. Н. Союзі, а таксамо по відділах ніхто не мав права бути урядником, тілько Українець.

Я увірений, що отсей мій проект, і богато інших добрих проектів, котрі вже були друковані в „Свободі", наші шановні делегати возьмуть під розвагу, а самі дещо більше від себе постановлять і приложать на конвенції. Нам не треба боятися ся страхопудів, якихось-там арданівців і Цеглинських. Ми не є ті рекрути, що нарокують до війська та своєї тіни боять ся. Нам ані Ардан ані його компанія не стане на перешкоді. Ми дивім ся, щоби зпоміж наших ніхто не ставав на перешкоді, а коли ми всі спільно будемо радити, то я певний, що наша конвенція принесе велику користь для наших членів.

**Яків Семенків,**
делегат 320 відділу У. Н. С.

# СТОРІНКА „ПРОСЬВІТНОЇ КОМІСІЇ“ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

Грицько Коваленко.

## Українська Історія.

**Оповідання з історії України.**

### Вступне слово.

**Погляд на Всесьвітну історію.**

Відколи люди навчили ся говорити, тямити й думати, вони хотіли знати, як і звідки взяло ся те все, що вони бачили, звідки взяв ся сей або той народ, город, царство; як люде навчились усякого діла, яка була доля народу з давних часів.

Поки люде не вміли писати, вони зберігали память про старовину тільки в переказах батьків та дідів своїх. Не дуже-то багато вдержувало ся в памяти, та й те переказувало ся з відмінами, прибільшувало ся, заплутувалось, перемішувало ся з иньшими переказами; так що перекази про старовину ставали вже казками, байками (легендами), і часто трудно буває одрізнити, де в тих казках зерно правди, а де самі вигадки.

Як же люде навчили ся писати, придумавши знаки для записуваня слів, то й тоді не обійшлось без вигадок. Наприклад, наш давний літописець у Київі почав з того, що позаписував людські перекази (легенди) про старовину, і так тії перекази-казки й пішли поміж людьми аж до сього часу. А те, що літописець сам бачив і добре знав, що діяло ся за його часу, — те записане далеко вірнїше, певнїше, і ми тепер багато користуємо ся з літописів, коли хочемо знати про старовину.

Наука про старовину, про колишню долю народів, зветь ся історією. Не з самих тільки людських переказів та літописів береть ся тая наука. На поміч учені люде — історики — беруть ще багато де-чого: старі писаня, документи (акти), духовниці, житія, старі закони й судові присуди; написи на давних памятниках та грошах; роскопують давні могили й довідують ся, як ховали людей, а се показує, як люде вірували; знаходять те, що люде колись виробляли з каменю, міді, золота, заліза, кости, рога; довідують ся, як будувались оселї, яким звичаєм жили люде: чи вони сіяли хліб, ловили рибу, чи полювали на дикого звіря, чи розводили домашню худобу. Оте все учені збірають, зводять до купи, перевіряють одно другим, і так виробляєть ся наука—історія. Не мало є ще й иньших способів довідуватись про старовину, як се ми побачимо в сій книзї далї.

Колись, у дуже давню старовину, — багато тисяч літ назад, — люде не вміли й не знали того, що тепер уміють і знають, і жили як звірі. Не мали ні одежі, ні хати, ніякого струменту. Блукали по лїсах, ховали ся на деревах, або в дуплах та печерах. Їли дикі овощі, ягоди, горіхи, корінє, пташині яйця, а то й черву і тих звірів, яких уміли подужати і вбити. Проста каменюка, кістка або палиця були першими струментами і зброєю в боротьбі з лютим звірем. Звіряча шкура була замісць одежі.

Далеко легше стало жити, як люде навчились здобувати вогонь. Вогонь гріє й світить уночі, розганяє лихих звірів; на вогні можна спекти їжу, щоб смачнїша була; вогнем навчили ся потім випалювати з руди мідь і залізо.

Вироби камяного віку: одбиті з кременю вістря, стріли і списа, ніж; далї — навчили ся не тільки одбивати, а й шліхтувати, вигладжувати камяні вироби, як се видко на камяній сокирі, збоку. Внизу — малюнки коней, видряпані того часу на виробах з кісток.

Поки не було міді й заліза, струменти й зброя робили ся з каменю, кістки, рога, дерева. З кремінців навчили ся вибивати так наче ножі, пилки, сокири, кінці до стріл та списів. Таких кремінців і тепер ще знаходять багато. Увесь той час, коли струменти робили ся з каменю, так і зовуть тепер камяним віком. Після того навчили ся здобувати мідь і олово, ростоплювали їх і змішували до-купи, і так робила ся бронза. Бронза кріпша, ніж нарізно мідь і олово. З бронзи робили струменти вже далеко кращі й зручнїші, ніж з каменю. Ті часи зовуть тепер бронзовим віком.

Минуло ще не мало часу, і навчили ся люде випалювати залїзо з руди й кувати з заліза усякий струмент і зброю. Так настав залїзний вік, що йде аж до нашого часу. Та люде не відразу кинули усякі вироби з каменю, кости, рога; виробляли їх і тоді, як була вже бронза й як настало залїзо, та й тепер ще виробляють не мало де-чого з кістки і рога.

Не малу вагу мало в свій час те, що навчили ся ліпити з глини усякий посуд і випалювати його в огні. Попереду ліпили просто руками, а тоді навчились виробляти глиняний посуд на гончарському крузї (колї).

Маючи усякий струмент і зброю (спис, лук і стріли, сокиру) людина вже не так бояла ся сильних звірів і їй легше було здобувати собі їжу з мяса звірів та риби. А далї люде привчили до себе пса, і пес був добрим помічником у звіроловстві й добрим оборонцем-сторожем од ворогів. З того найдавнїшого часу й досї пес зостав ся на службі людям. А далї ще люде привчили до себе, освоїли й де-яких иньших звірів: рогату худобу, овець, кіз, ослів, коней, верблюдів та де яких птахів. І почали люде розводити великі отари, табуни; пасли їх, переганяючи з місця на місце, де знаходили пашу. Так чоловік із звіролова став пастухом. А там, де земля дуже була родюча, навчили ся люде сіяти зерно і здобувати хліб. Там людина стала хліборобом.

Поки люде були звіроловами і пастухами (скотарями), вони не мали міцних хат, не жили селами; вони переходили, кочували з місця на місце, шукаючи доброго місця для звіроловства або доброго випасу. Як же почав чоловік сіяти хліб, то вже треба було сидїти на місці, коло свого поля — ждати, поки хліб поспіє. Треба доглядати свого поля, обробленого тяжкою працею; та й не було потреби переходити на иньше місце, бо хліборобство дає вірнїшу поживу, їжу, ніж звіроловство або скотарство. Так почав чоловік жити на місци, осїло, не кочуючи вже. Отоді ж ото й почали казати, що се — „моя земля“ (почала ся власність на землю). До того земля була нічия.

Ще й тепер по де-яких місцях люде живуть звіроловами, не сіють і не жнуть, не мають хат і осель, хіба тільки курінї з гілля або з шкур звірячих. І багато ще й тепер зостало ся кочових народів — пастухів, що живуть у ятках, випасають худобу, переганяючи її з місця на місце.

Здавна люде розрізняли ся породою (расою) і мовою. Великі простори землї, найбільше в теплих сторонах, займали люде чорної породи. Між ними є й зовсім чорні, мов сажа, і не зовсім чорні, а лиш темні. Волосє на голові в їх чорне та кучеряве, наче смушок. Чорних і темних народів і тепер ще багато у теплій сторонї — Африці і ще де-куди.

У середній і східній Азії жили й тепер живуть люде жовтої породи (Китайці, Монголи, Японці, та иньші); тіло їх не дуже темне, жовтувате, очі наче осокою прорізані навскоси, ніс трохи наче придавлений, а волосє на голові пряме, рівне, не кучерявить ся.

В Америці здавна жили люде червоної породи; тіло в їх теж не дуже темне, червонувате або жовтувате.

У нашій сторонї, у Европі і в Малій Азії (близько Чорного і Середземного моря) жили здавна і живуть люде білі.

Білі люде ділять ся на кілька пород. У Європі, особливо в північних сторонах, здавна жили білі люде з ясним, русявим волосєм і ясними, синїми або сірими очима. У Малій Азії, Аравії, жили білі люде з темними волосями і карими очима (Араби, Жиди й иньші, що всіх їх разом зовуть Семитами).

Часто бувало, що породи або раси людські перемішувались, а найбільше там, де дві раси жили поруч, поблизу, або там, де народ однієї раси звойовував народ другої раси. Так паставали мішані раси.

Народи білої раси здавна виявляли найбільше розуму, хисту, уміня у всякому ділї, і через те взяли гору над иньшими народами. А найбільш дотепними виявили ся народи Європейські (до яких належить і наш народ); вони потім розселили ся по иньших землях, населили Америку, Австралію, частину Азії, Африки.

Мова була в людей здавна неоднакова; кожна раса, кожен народ виробляли собі свою мову. Спершу мова складала ся з малого числа слів найпростіших і найпотрібнїших, потім додавали ся вже нові слова. Як тільки виробила ся хоч проста і бідна мова, так почали складатись перекази, пісні, приказки. Почала виробляти ся й віра. Віра у ті давні часи — се все те, що чоловік знав і думав про світ, про свою долю, про сили природи. А знав він дуже мало і через те його віра була темна, забобонна, повна помилок і грубих заблудів. Знав чоловік, що сонце дає тепло і світло, розганяє нічну темряву (а вночі страшно усякої темної сили — звірів, ворогів), і вважав сонце за добру силу, добре божество. Бачив чоловік, що вогонь, наче сонце, дає тепло і світло — і вважав огонь за добру силу, рідну сонцеви, ніби дитину сонцеву. Місяць ходить по небу то повний, то серпом, то сходить рано, то пізно, то зовсім зникає, — чоловік думав, що то якесь божество блукає по небу. Угорі над собою бачив чоловік небо блакитне, наче вода, море, — і думав, що то справдї море, відділене від землї якоюсь дивною, прозорою, кришталевою сталею. На краях стеля спускаєть ся вниз, і там десь далеко, на краю світа, „земля й небо сходять ся“.

Бояв ся чоловік тяжкої недуги, що, буває, нападе чоловіка з невідомої причини, — якась темна, лиха сила мучить його. І бояв ся дуже смерти і не міг зрозуміти як се так — ось він живе і думає, і бажає, а то його не стане. Померший часто являєть ся у снї до того, хто його знав і любив. Близькі і рідні споминали й славили помершого. І їм здавало ся, що він не зовсім зник, що він мабуть живе десь у иньшій сторонї; або що після смерти зостаєть ся жити тїнь помершого, його привид, душа. І думали, що душа помершого має силу помагати або шкодити людям. Як минало багато часу після смерти якогось значного, великого, славного чоловіка, то про його зростали перекази (легенди). В переказах усе прибільшувало ся, прикрашало ся, і сам давно-померший славетний чоловік ставав уже чимсь дивним, незвичайним, наче богом.

Між людьми знаходили ся такі знахорі й ворожбити, що вміли „викликувати духів“, знали, як треба молитись богам, одганяти темну силу, помагати від недугів. А далї, щоб умилостивити духів і богів, навчили ся правити службу богам, приносити їм жертви, посвящати особливі місця, жертівні, олтарі й храми. Тоді з знахорів і ворожбитів виробили ся вже жерці, священики старші і меньші.

Далї почали доходити розумом, що на світі є одна сила по-над усї сили, і так настала віра в Єдиного Бога.

Усяких вір на світї й тепер ще дуже багато. Віри одмінюють ся, мішають ся одна з одною, з старої віри виникають нові.

Поки чоловік жив звіроловом, то не було великої потреби жити гуртом. І жили тоді не густо. Не було тоді між людьми царів і князїв і панів. Як же почали люде заводити і випасати худобу, то вже жили і кочували громадами — родами, племенами, і були в їх старші, наче князьки, що правували тими громадами. Тоді бували й війни між родами та племенами; били ся за пасовища, за худобу. І вже настали багаті, наче пани, — в кого було більше худоби, золота, струменту, зброї, звірячих шкур. І були вже невольники, раби: їх здобували на війні. Узятого в полон чоловіка можна було вбити, а замісць того його повертали в невольника.

У тих сторонах, де земля була дуже родюча, де завело ся хліборобство, там люде жили вже густо. Родючу землю треба обороняти од иньших народів, а для того треба мати спокій од розбишак і злодіїв. Той, хто водив на війну військо, мав силу військову в своїх руках, — той був царем. Він обороняв звичаї й закони свого народу, чинив суд. Князї й царі, маючи силу військову, накладали на підвладних собі людей усякі повинности, податї, вимагали од їх роботи на себе та на своїх помічників. А щоб збільшити свої прибутки й силу, воювали сусїдні землї, підбивали під себе инші народи, повертали їх у неволю. Так зростали великі царства, — силою, війною,

неволею; аж поки иньші царі, ще сильніші, не звойовували й їх.

З давних-давен народи не жили зовсім окремо, нарізно. Сусідні народи, а иноді й далекі, провадили торги між собою, міняли ся усім тим, що вміли виробляти, або воювали ся. І тим часом одні народи позичали у других званя й уміня, позичали й звичаї та порядки.

Усе те, що вміли люде витворити, чого не було готового в природі, — усе те зветь ся культурою. Сюди належить, наприклад, усякий струмент і зброя, вміне робити човни, кораблї; і знов до культури належить і пісня, і казка, і всяка наука, і всяка умілість. Усе те, що належить до порядків громадських і державних, до ладу між людьми (установи, закони, звичаї) — зветь ся цівілїзацією.

Цівілїзація і культура так тісно між собою звязані, що часто вживають одно з сих слів замісто другого.

Ні один народ не міг сам собою витворити великої, значної самостійної культури: кожний народ учить ся від иньших, давнїших народів, а потім додае більше або меньше і свого добра до того культурного скарбу. І що більші були стрічі, зносини між народами, то швидче і богатша виробляла ся культура, намножувало ся званя й уміня, заводили ся кращі порядки. Так зростае народня культура тоді, як народ живе вільно, не під гнітом чужого панованя. Тоді народ, беручи все добре і придатне для себе од иньших народів, усе те вільно перетворює для своєї потреби.

Так усї культурні народи звязані між собою, і ввесь людський рід — так наче одна семя. Наука про те, як наставала, передавала ся від одних народів до иньших культура як зростала цівілїзація, яка при тому була доля тих усїх народів, — ся наука зветь ся Всесьвітною історією.

Де-які народи мали більші здобутки культурні, виробили в себе кращу цівілїзацію, і від їх богато позичали, вчили ся в їх чужі народи. А були й не такі щасливі народи; не довелось їм вийти на ширший шлях розвитку, не пощастило їм мати більше здобутків званя й уміня. І тепер ще єсть на землї народи, що й досї не пішли далї звіроловства або скотарства.

Така неоднакова доля народів залежить од таких причин: де, в якому місци, довело ся жити народові, чи міг він учити ся від иньших народів, чи мав з ними зносини, стосунки, чи міг рівняти своє жите до чужого, де в чому багато кращого; чи міг розвивати культуру спокійно, вільно, чи йому все доводило ся одбиватись від ворогів або терпіти неволю. Ті народи, що жили над великими ріками, навчали ся плавати човнами, знайомили ся з сусідами, чужими народами, заводили торг, мінялись усїм, що кожний народ умів виробляти, — і так зростала культура. А далї де-які народи, що жили біля моря, навчили ся плавати по морю і взнавали ще більше земель і народів. Тоді вели перед у розвитку, поступу ті народи, що жили над морем, — спершу Середземним, а потім і иньшими морями. Найбільше пощастило тим народам, що мали у своїй сторонї довгу лїнію морського берега, з добрими пристанями, затоками, островами, як се ми бачимо, наприклад, у Европі. А ті народи, що жили далї від моря, або хоч близко, та не мали зручного для плаваня берега, спокійних затоків, — ті довго зоставали ся некультурними й пізно вийшли на історичний шлях.

Всесвітна історія розглядае найбільше долю тих народів, що вели в свій час перед поміж иньшими народами, що були для їх наче вчителями, що витворили кращу цівілїзацію, що зоставили більші здобутки культурні.

Всесвітна історія, — наука про минулу долю й поступ (прогрес) людського роду, — наука велика, цікава, навчаюча. У сьому вступному слові до Української історії ми можемо тільки коротенько згадати про найважнїйші події Всесвітної історії до того часу, як на історичне поле виступае й наш народ.

Історія починаєть ся там, де люде перестають бути дикими звіроловами, заводять упорядковані громади, держави, закони, установи, записують важнїші події свого громадського житя, памятають про своє минуле. Ті народи, що нічого того не мають, — живуть у часї перед-історичнім (до-історичнім). Кожний народ колись жив перед-історичним житем, а иньші народи й досї ще в йому зостають ся, як ми вже згадували.

Заводити й розвивати культуру і впорядковані людські громади довелось найдавнїше тим народам, що жили на дуже родючій земли й рано стали хлїборобами. Тепер, за високої культури, й аби-яка земля добре родитв, бо люде вміють її обробляти. А колись хлїборобство починало ся тільки на такій

Люде з острова Цейлона, в Азії, що й досі ще живуть перед-історичним житєм, не мають хат, ховають ся в печерях. Залинала дали їм чужі, культурні люде.

земли, що хоч аби-як посїй зерно, а воно вродить сторицею, та й ще двічі на рік. Такі землї єсть понад великими ріками, у теплих сторонах. Річка розливаєть ся й наносить перегною, мулу; а як вода спаде, то земля, вкрита мулом і багата на вохкість, дуже буває придатна до хлїборобства. Орати її легко, — її просто дряпали карлючками, а пізнїше навчили ся орати ралом, запряженим волами.

Такі родючі землї по-над річками були: у північній Африцї по-над рікою Нилом (ся сторона зветь ся Єгиптом); у Малій Азії, по-над річками Тегром і Евфратом (Месопотамія); в Індії, над ріками Індом і Гангом; в Китаю, над ріками Янцзи і Жовтою. Усї оті землї лежать у сторонї теплій, та не самій гарячій; усї ті землї відділені від иньших великими пустинями, горами й морями. Народи, що жили в тих землях, могли спокійно працювати, не дуже боячись спочатку ворогів, — поки не розбагатїли й поки слава про їх не пішла й до дальших народів та не спокусила їх поживити ся тим добром.

Тому вже буде більше як шість тисяч літ, коли над Нилом у Єгипті і над Евфратом у Месопотамії вже завелись упорядковані хлїборобські громади. Земля добре родила, а річка помагала зносинам і торговлї між громадами, що осїли вздовж річки на сотні верстов. Окремі громади складали з себе невеликі держави, дрібні царства. Вміли тоді люде виробляти вже багато всякого струменту, будувати будівлї не тільки з дерева, а й з дикого обтесаного каменю, та робили вже й цеглу. Вміли прясти й ткати. Вигадали спосіб записувати слова, тільки ще не знали азбуки. Писали малюнками; наприклад, як треба сказати — сонце або день, то малювали кружок або колїсце; то значить сонце; як треба сказати — йти, піду, то малювали ноги; як треба сказати — вода або пити, то малювали хвильки, і так далї. Се письмо було дуже трудне, бо для кожного слова треба було знати окремий знак. Усїх слів у живій

Стародавний єгипетський малюнок. Як у Єгипті орали ралом, сіяли хліб, ганяли худобу, щоб утоптала зерно. Дрібні значки угорі і в середині — ото слова, писані єгипетським способом.

мові буває кілька тисяч, — і отож стільки знаків треба було вивчити. Звуків у кожній мові небагато, 30—40, хоч як багато слів складаєть ся з тих звуків; та тоді ще не прирозуміли розділяти слова на звуки й писати не слова, а букви. Потроху в тих землях культура зростала, уміне й знане збільшували ся. Вже люде вміли впорядкувати течію річки, щоб вода не шкодила нивам; уміли висушувати болота, забезпечувати полям воду під сухий рік. Родючу землю; оброблену своїми руками, ніхто не схоче кинути або віддати иньшому. Через те виробили ся закони про землю, про право власности, володїня, наслїдства. А що й торговля зростала, то вироби-лись закони про умови торгу, позичок, процентів; установлені закони про кари на злодіїв, грабіжників, довжників.

Такі багаті, роскішні, культурні землї принаджували иньші народи; вони прикочовували здалека, через пустинї або гори й нападали на ті землї, або й звойовували їх, робили ся над ними панами, закладали вже більші царства. Так, у Єгипті настали два царства: одно — далї від моря, а друге — близше (Верхний і Нижний Єгипет). Ще пізнїше, через війни, увесь Єгипет став уже одним царством. У Єгипті земля була поділена так: третину взяли собі царі, третину дали на своїх помічників-вояків (із їх були усякі пани-начальники); а останню третину дали на храми та на жерців, щоб молились за царя й піддержували між людьми покірність і слухняність. Прості хлїбороби мусїли тяжко працювати на жерців (духовних), на вояків і начальників, на царя, а самі мали хіба стільки, аби не вмерти з голоду. Царі використували на себе всю культуру, всї здобутки часу попереднього. Будували пишні палаци і храми, памятники, величезні камяні гостроверхі могили — пираміди, що й досї стоять у Єгипті.

У Месопотамії (над Евфратом і Тигром) діяло ся щось подібне. Там здавна жив народ, що звав ся Шумеру, мав свої громади, невеликі царства, укріплені городи, виробив значну культуру. Почали туди находити племена иньшого коріня, иньшої раси, семитської (близької до Арабів та давнїх Юдеїв); почали ся війни, аж поки настало велике царство Вавилонське, а на північ від його — царство Асирійське (Ашур). Царі Вавилона й Ашура воювали між собою, бо кожний хотів поширити своє царство; брав перевагу то той, то другий, аж поки цар Ашура підбив під себе Вавилон та иньші сусідні землї, і стало його царство дуже велике й страшне. Військо царя Асирійського ходило війною на землї сусідів і далеких народів, аж до Чорного і Середземного моря, вбивало безліч народу, не минаючи й дітей, вішало, здирало з людей шкури, сажало людей на палї. Городи й села поруйновано, спалено, усе добро пограбовано — худобу, одежу, золото, срібло і т. и. Недобитків чужого народу, хто зостав ся живий, забірали в неволю, переселяли в иньші землї.

Такі самі звичаї мало й царство Вавилонське. І народи, що жили у Вавилонї в Асирії (Ашурі), були

Асирійці на війні. Далї видко — посажені на палї бранці. Малюнок сей вибитий на камени для Асирійського царя, 2600 літ тому.

між собою близькі, одного коріня, одної раси (арабської або семитської). І культура, і віра були в їх однакові, — однаково перейняті від давнього народу Шумеру, що жив раніш у тій землї. Їхне „святе письмо", молитви і т. и., — було зложене мовою того давнього народу Шумеру, і тією старою, чужою мовою правила ся служба богам. Були й переклади на живу асиро-вавилонську мову.

(Дальше буде).